

Тохчукъланы
Исмаил

АТАМЫ
КЪАЧЫ

Назмула

84 (2-кар.) 7—5

Т 28

Джарашдыргъан художник:
В. В. Сиротина.

Китаб авторну энчи хакъына чыкъгъанды

Т 4702260000—90 92
М 159(03)—92

ISBN 5—7644—0507—8

© Къарачай-Черкес китаб басма, 1992

Атамы къачы

Энчи назмула

Мен ёлсем да...

Мен ёлсем да, джарыкъ дуния къаллыкъды,—
Гокка хансла башхалагъа чагъарла.
Джер юсюнде джашар ёлмей адамлыкъ,
Аламгъа да башха уланла чыгъарла.

Мен ёлсем да, акъ тауларым къалырла,
Джитилеге кюн таякъла тиерле.
Насыб, къууанч джер юсюнде джашарла,
Этда къызла уланланы сюерле.

Мен ёлсем да, сезимлени уятхан
Къобан сууум джарыкъ джырын тохтатмаз.
Турнала да мийик кёкде учарла,
Тау джуртума хурмет сала келир джаз.

Мен ёлсем да, тийребизде тойлада
Къызла, джашла алгъын кирик тепсерле.
Мен ёлсем да, салынырла тыбырда
Берекетден топна—толу тепсиле.

Бу джашаудан кёб акъылман тайгъанды,
Мен ёлсем да, дуния ичине оюлмаз.
Хар джырыма джуртум белляу айтханды.
Джуртум къалса, джюрек джырым тас болмаз!

Къзылбаш юйчюк

Кёз туурамдан чырт кетмейди
Къызылбаш юйчюк.
Сабийликге тубетмейди
Энди ол нечик?

Бурунча нек чакъырмайды
Кесине мени?
Эшиклерин нек ачмайды
Ол келсем бери?

Тюхтюй тую олтурмайды
Тёрюнде амма.
Бир да-бир да къор болмайды
Бурунча манга.

Акка гига балтачыгъын
Алмайды къолгъа.
— Кел уккала... деб, джанчыгъым,
Чыкъмайды джолгъа.

Джангы юйге къойду орнун
Къызылбаш юйчюк.
Танылмады ол огъургъа,
Къыйнады нечик!

Джан анамы джан къарнашы
Дефтерни алыб,
Сохталагъа ашыкъмайды
Бурунча талпыб.

Юй бийчеси да бармайды
Къатына аны.

Ма, тейри да атдырмайды
Алагъа тангны.

Гитче, ууакъ сабийлери
Къалдыла ёксюз.
Керек болду энди алагъа
Аталыкъ сёзюбюз.

Алды таукел ма ол борчну
Башына анам.
Ёлгенлеге джылай, ачый
Эте бек аман.

Тар арбазда къоз терекчик
Ёседи мугур:
Ёксюзлеге ол да нечик
Къыйнала болур!

Къыз сабийле сюелдиле
Аякъ юсюне.
Бирем-бирем юйлендиле,
Терен кюсюне.

Эгизчикле башладыла
Тиллене, чаба.
Джюреклени ашландыргъан
Сёзчюкле таба:

— Мен папаны джашарыкъма,—
Дейди, юйюнде
Тынч Асланчыкъ, Къабланчыкъгъа,
Олтуруб тёрде.

— Юйчюк ишлеб джашарыкъма
Мен да къатында —
Дейди анга Къабланчыкъ да,
Джарсыу-къанында.

Шагъат болуб бу ушакъгъа
Бузулду анам.
Тюшген кибик ол тузакъгъа,
Сарнады тамам.

Къоз терекчикни да бек терк
Мураты толду.
Эгизлеге теджей кёгет,
Юлгюлю болду.

Айтханыча, ата юйюн
Сакълайды Аслан.
Юй ишлерге юй керегин
Джыйгъанды Къаблан.

Джаным, къаным-джер

Джюрегими къайгъы оту кючлесе,
Сагъышланы чачар ючюн оюмдан,
Эртден-ингир сабан тюзге чыгъама,
Кюзлюклеге юлюш эте джанымдан.

Акка мында кёб къаладжюк тартханды.
Джарты къоймай, джерни уста сюргенди.
Тёпесинден аны джулдуз джаннанды.
Чомарт джер да къартны сыйын кёргенди.

Мында терни джан атам да атханды,
Ол akkaгъа билек, дагъан болгъанды.
Кюз артында талшыб ындыр басханды,
Урунуудан чомарт юлюш алгъанды.

Мен да къуру къалмагъанма джер ишден.
Сабан тюзге къарнаш болуб киргенме,
Билмегенме арий, тала джюрюшден,
Джаным-къаным джер болгъанын сезгенме.

Мен бу джерни ма аталача сюеме,
Сабан тюзюм-арбазымды, къаламды.
Джашау джарсыу, джара салса, билеме,
Багъарыкъды, ол сынамлы устамды.

Сабий къачы

Джер джашауну
Балаладан къызгъанган
Аталагъа
Разы болуб ким ёлюр,
Аналагъа,
Сабий кёрню къаздыргъан
Аталаны
Ата къачын ким кёрюр?!

Джырчыла

Сабан сюрюб,
Тюзде битим джыяргъа
Бирча насыб
Кёрмедиле солдатла.

Нюзюр этиб,
Эл усталыкъ алыргъа
Бирча къанат
Битдирселе да ала.

Джер тюбюне
Емюрлюкге джигитле
Ненча джарыкъ
Джырны алыб кетдиле?
Джигитлеге,
Къара кийиб чегетле,
Адамлача
Джыламукъла тѣкдюле.

Ма, ол джырды
Бюгюн джерни джылытхан,
Джылы джерге
Таймай урлукъ атдыртхан,
Джырчыланы
Ызларындан джылатхан.
Кюзлюклени
Джерча, кюнча айнытхан.

„Аскер пала“

Хар къуру да, чыкъсам эден тышына,
Тауларыма джылы салам ашыра,
Чегет ичин сыйлай эди айланч джол,
Тахсасына къызындыра мени ол.

Болдум бир кюн ма ол джолда джолоучу,
Чегет джолну джокъ къыйыры, не учу.
Бара-барыб джетдим «аскер талагъа»,
Уллу эсгертме шош къарайды таулагъа.

Тау джуртуна гезет этген солдатны
Мермер ташда барды аты, сураты.
Джангур, джел деб къарамайды аскерчи,
Къуллугъуна кертиди да гезетчи.

Менден алгъа мында бюреу болгъанды,
Сыйлы джерде ол къол ызын къойгъанды:
Нюр таланы бек оюмлу чалгъанды,
Чалкъы ызы джулдуз сурат джазгъанды.

Ма, дагъыда гюлден эшиб джулдузну,
Ол къойгъанды эсгертмени юсюнде.
Джангыртады джулдузланы асыл джан
Хар джаз сайын джылны Хорлам кюнюнде

Таулада

Мен кёргенме душманны
Къобуз сокъгъанын таулада.
Арта, окъ тийиб, аны
Сойланыб джатханын талада.

Сезим башы-ачлыкъ

Джетмесе да
Хар инсаннга да ётмек,
Душман бизге
Мыллык атхан кёзюуде,
Тин байлыкъдан
Къуру къалмады джюрек:
Ачлыкъ этди
Бизге юлюш сезимден.

Апамы къачы

Керек кюнде мени атам
Чыкъгъанд уруш джолуна,
Ашыкъ-бушукъ этиб, анам
Бергенд азыкъ къолуна.

Кюзлюк ийис этген къолла
Сауут-саба алгъанла,
Окъуй тургъан газетлери
Ачылгъанлай къалгъанла...

Термилеед ол билирге
Хапар саулай дуниядан,
Кючюн салыб ол ишлерге,
Сый табаед къралдан.

Бек суюед ол салыргъа
Печибизге отунла,
Эс бёлеед джарыкъ джыргъа,
Эте сейир оюмла.

Кете башлаб сюртген эди
Анамы кёз джашларын.
Къайтырма, деб кетген эди,
Къоюб суйген тауларын.

Ашыкъмайын джер сюрюрге
Къайда къалды ол, къайда?
Мен кюсейме бек кёрюрге
Аны мамыр дунияда.

Къайда къалды, къайтмайды нек
Бирге къууанч этерге,

Ах, болсаед манга билек
Муратыма джетерге!

Мен атамы излей, энди
Къалайлагъа барайым,
Къайсы кёкден, суудан, джерден
Аны даулаб алайым?

Келеди ол манга къуру
Кече, татлы джукъумда:
Миннген аты аны—тору,
Балта, мычхы—къолунда.

Къайтханчады уруш тюзден,
Ишлер ючюн мекам—юй,
Юй салалды ол кюрючден:
Келтир, — дейди, — балам, чюй.

Аны зыбыр къолларында
Джылыу да бар, кюч да бар,
Аны огъур къарамында
Джумушакълыкъ, сезим бар.

О, багъалы ата къолла!
Сиз тюшюм бла кетмегиз,
О, тынгысыз джюрек къылла,
Нюзюрсюз джыр этмегиз!

Ашыкъма да, сыйлы атам,
Газетлени бир окъу,
Санга сагъыш эте, анам
Болуб къалад, ма, сокъур.

Кёргюзгенсе сен джигитлик,
Халкъ береди сый—махтау,

Аллын тыйыб фашистлени,
Сен болгъанса ётмез тау.

Бек кёбдюле сеничала,
Сагъыш этиб къарасам:
Уруш тюзде къалгъандыла
Ала сенлей, деу атам.

Алай а, бил, ма бюгюн да
Бизге оноу этесиз,
Дагъан бола, къыйын кюнде
Сиз алгъынча джетесиз.

Къыйналабыз

Ёмюрюбюз талпыгъанлай келеди
Хантыбызны илгенмейин ашаргъа,
Джер юсюнде адам улу ёледи,
Деген хапар эшитилмейин джашаргъа.

Панамагъа ёртен тюшдю дегенге,
Ма, бюгюн да бизни эсибиз бёлюннгенд.
Афганистан, Палестина, Сирия,
Ирландия кёзюбюзге кёрюннгенд.

Бир къазауат тохтайды, деб эшитгенлей,
Олсагъатдан экинчиси башланад.
Анча сайын къозгъалалла джюрекле,
Уруш салгъан джаралары ашланад.

Тохтамазмы бу артыкълыкъ дуняда?
Тюз иннетлик чырмау болуб къаугъагъа,
Бегитейик, рахатлыкъны, шохлукъну,
Тёлюлеге къалыр кибик саугъагъа.

Амманы эсгерпмеси

Уруш тюзден къайтмай, къалгъан уланны
Къабырында баш ийгенди къарт къатын.
Сагъышыны джокъду учу, къыйыры
Муратлыды баджарыргъа ол ангын.

Ёлгенди да аны джашы урушда
Унутулмаз ючюн аты ёмюрде:
— Мени джашым джата болур былайда,
Деген акъыл да келеди бир-бирде.

Ол себебден амма быллай къабырда
Джатханланы сыйлаб шежде этеди,
Ма джудузсуз къалгъанланы барын да
Ёз джашыны ол кёзюнден кёреди.

Къара кийиб, саула ючюн ёлгеннге,
Къабырыны баш джанында къарт амма
Балий терек орнатады белгиге,
Адамла келе турсунла деб анга.

Джаралы къая

Тау эрнинде орналгъанды
Джаралы къая.
Ёмюрлеге ыз къойгъанды
Ёшюнюн джая.

Джел, джангур да къатылгъанды
Джашауда анга.
Окъ, садакъ да атылгъанды
Налат—душманнга!

Керек кюнде ол къая да
Этгенди уруш.

Джигитлеге этек джая,
Баджаргъанды джумуш.

Ненча солдат излегенди
Болушлукъ андан?
Къучакъларгъа эс бёлгенди
Тюнгюлюб джандан?

Ненча улан ийген болур
Къарамын анга?
Ахыр кере саугъа этиб,
Кёз джауун тангига?

Мыдах болуб, ёхтем къая,
Турса да къарай.
Къыйын кюн энтда окъ тыя
Сюелир, джарай.

Байракъ

Аскерчиге кёл берген
Байракъ урушда.
Ай джарыкъча кёрюнгенд—
Къыйын ауушда.

Рейхстагны да тёппесни
Бийлегенди ол,
Хорлам Кюнде кёргюзте
Мамырлыкъгъа джол.

Ийнакълайма музейде
Энди мен аны,

Атдыргъанды ол бизге
Къууанчлы тангны.

Къойсала да байракъда
Окъла окъ ызла,
Ол турады бурунча
Ёхтем къызара.

Учхан джулдуз

Учхан джулдуз ызын къоюб,
Ракеталай думп болса,
«Джулдуз уруш!»—деб ай къоркъуб,
Булутлада бугъунса,

Ана джюрек сагъаяды
Къайгъы этиб хар затха.
Джарыкъ джырын да къояды
Сескекли болуб артха.

— Къоркъма, анам, тартады деб,
Ахырзаман садагъын,
Кюрешмесенг да джюклениб,
Тургъузгъанды талагъын.

Бил, къанатлы ракетагъа
Кёкде джокъду бюгюн джол,
Аны джерден къоратыргъа
Салгъандыла эрле къол.

Эритебиз, бил, аланы
Заводлада энди биз.
Аладан джер сюрюрге
Къаладжюкле этебиз.

Сауча кёрюнеди

Къазауат тохтагъанлы озду кёб заман.
Биз джашайбыз джуртубузда тынч-рахат.
Шам джерибиз джашнаб барса да хаман,
Ана чачда уруш кёйду кюмюш хат.

Кесин бушуугъа хорлатдырмай анам,
Ашхы умут бла тюбейди хар таянга.
Уруш тюзледе джан берсе да атам,
Ол алкъын сауча кёрюнеди анга.

Къазауатда кългъанла

Къазауатда
Атсыз, чуусуз кългъанла,
Тёгерекге
Бир уяныб къларагъыз.
Аналагъа
Джюрек джара салгъанла,
Шо аланы
Джазаргъа бир джарагъыз.

Сиз кёрюрсюз
Сизден кългъан хайырны.
Джеригизни
Бурулгъанын сезерсиз.
Шербет сууун да
Тогъурсуз кълйынны,
Хур кълзланы
Сиз джангыдан сюерсиз.

Ол сагъатда
Джер да тешер къарасын,
Ол тюзетир
Шыякылы тѣбесин.
«Емюрлюк от»
Тас эте от анасын,
Бир аскерчи
Киймез ол таш кюбесин.

Салды уя джангыдан

Хыны джел къыстады
Таулу къушну тауладан,
Къанатлыла таралдыла
Мыдах къушну ызындан.

Тюзлюк къанат джайгъанында
Къуш къутулду джауундан,
Къайтыб келиб тауларында
Уя салды джангыдан.

Сабийлени кѣллери

Сыйырмагъыз
Сабийледен ариу кѣкню.
Кюнча,
Чууакъдыла аланы кѣллери.
Сууукъ сѣз бла биз
Къыйнасакъ сабий кѣлню,
Ким джылытыр
Аяз орналгъан тѣрлени?

Мени атым

Роберт Рождественскийге ушата

Ма, Сымайыл атыма
Табадыла кёбле сёз.
Келе-келиб къатыма
Айтадыла, къыса кёз.

Бир тынгыла, шохум, сен:
Кесинг кёбню билесе,
Иги эди эсгерсенг,
Эски атха иесе.

Эски заман къорады
Энчи хатын тас этиб.
Джангы джашау хорлады,
Джахилликни джокъ этиб.

Ата Хорлам атынга,
Не Тулпар де кесинге.
Турмаз ючюн тартына,
Ал аиы сен эсинге.

Сагъыш эте айландым
Мен къуру да бу затха.
Оюм табмай къыйналдым
Адамлагъа джууабха.

Бешик джырым джырланган
Тау джуртуму элинде,
Ол къыркъынчы джылланы
Мен тутама эсимде.

Ол кёзюуде фашистле
«Тиш кысхандыла» бизге.
Кавказ таула, чегетле
Тюшгендиле джесирге.

Къалабалыкъ кюнледе,
Ирият эте къанлыгъа,
Джылагъандыла кёбле
Бешикдеги джанлагъа.

Ата-ана, балагъа,
Бир-бирине салыб борч
Сымайыл деб атаргъа
Болгъандыла керти ёч.

Бир кюн, сыйлы Аллахдан,
Сымайылны атасы,
Джашын тилеб алгъанды,
Болмай аны баласы.

Магъанасы атымы —
Огъурлулукъ, ашхылыкъ.
Мен къоркъмайма антыма,
Анда-хорлам, тулпарлыкъ.

Кёб туусала таулада
Ма, бу шартлы уланла,
Аз болурла джарсыула,—
Дегендиле таулула.

Ол себебден, атынгдан
Джахил ийис урады,—
Дегенлеге, айтайым,
Кёлюм кюлюб турады.

Сёз табалла бек кёбле
Сора туугъан джылыма:
Чурумсузлай сюдюге—
Ёлгендиле джалына.

Джокъду мени бу затда
Не кесек да терслигим.
Къалай чыгъар къынындан
Джазылмагъан кезлигим.

Тынгылагъыз, айтайым
Ким болгъанын мурдарны,
Саулай къалай табайым,
Къан ичиучю джаныуарны?!

Суратлайым кесимча,
Танымайма мен аны—
Къобхан сууну кесича,
Бир сарыубек, бир къанлы.

Тамадасы къралны,
Бир шашхынлы урия.
Тюрме тузакъ къурады
Къатышсын деб дуня.

Сууукъ, хыны Шималда
Аны карты ышарды.
Анда джашау къурургъа
Бек кёб халкъны ашырды.

Терсни, тюзню сезмеди,
Хакъ джаууна санады.
Анга джарсый билмеди,
От, суу бла сынады.

Ол тынгысыз джылланы
Эсибизде тутабыз.
Мыдах, салкын джырлагъа
Сагъайгъанлай турабыз.

Сымайл деб болгъанды
Мени ата кърнашым.
Сынагъанды замансыз
Къазауатны къргъышын.

Таулу джуртун сакъларгъа
Ол сёз салмай кетгенди.
Джигитликни джакъларгъа
Ант-кърал да этгенди.

Тенгим, ётген къазауатдан
Сен джарсымай къалдынгмы?
Джашаугъа бере налат,
Уланынгы табдынгмы?

Къайда джутду чарс аны?
Къайры сюрюб кетди джел?
Былай тулпар уланнга
Ким кенгдирди къркъмай кёл?

Къайсы душман тебледи,
Къара джагъыб, джашауда?
Къайсы джауу тюбеди,
Теджеб юлюш джарсыудан?

Хыянатдан, зорлукъдан
Сакъланады кёб адам.
Ол а къркъуб, азабдан,
Букъмагъанды аджалдан.

Ол кычырыкъ этдими,
Джетгенинде джанына?
Кёкге салам бердими,
Тум кёзлери джабыла?!

Тутхучсузду ётюрюк,
Къалмаз тюзде чырт тюзлюк,
Джашайды да тирилик
Шууулдайды ма, кюзлюк.

Тенгим, тюзлюк къазауат,
Къатылгъанса бош анга!
Письмоларын аманат
Нек этмединг сен манга?

Къууанч этдиле кёбле
Ыхтырылды деб аджал.
Нюр тёгюлюб бетлеге,
Сейирликди энди хал.

Джауну аман кёзюне:
Алгъыш болуб къаргъышы.
Ол хорламны кюнюне
Къошду алгъыш юлюшюн.

Мен джашайма сый таба,
Атым атлы къарнашым.
Сени бла махтаусам,
Кёкге джетеди башым.

Атам-анам бюсюреу
Сизге таза джюрекден.
Бу Сымайыл атымы
Табханым ючюн сизден.

Ахыр кюнюмю къайда
Къарасам да кёзюне,
Къарнашларымча джерде
Мен джатарма юзюле...

Къар джабса да джолланы,
Ызыбызгъа къайтмайыкъ.
Къоркъуб тикден, чауулдан
Джарты джолда кълмайыкъ.

Биз бек асыл джанланы
Джюрютебиз атларын,
Джерге аланы тюшюрюб,
Уялтмайыкъ бетлени!

Ашаны джылыуу

Ата къолундан тутуб,
Джарымагъанды кёлюм.
Ол керекли болмайын,
Ётмегенди бир кюнюм.

Табалмайма къабырын,
Барыб оноу сорургъа,
Сылаб топракъ юлюшюн,
Гокка хансла салыргъа.

Къайсы къарнаш къабыргъа
Аны излей барайым,
Къайсы эсгертме джазыугъа
Умут этиб къарайым.

Мамырлыкъны, насыбны
Тюзлюк урушда сакълаб,

Джан бергенди мени атам,
Джуртун-джерни къучакълаб.

Кемсиз суйген джерине
Бериб джюрек джылыуун,
Туудукълагъа къойгъанды
Ол ёмюрлюк джашауун.

Ол себебден юйюрю
Бурун кибик турады, —
Майна Ёмюрлюк отладан
Ата джылыу урады!

* * *

Таякъчыкъ бла джерни къагъа аккыллы,
Барады ётюб бир къарт джолну кёнделен.
Джетедн, эслеб, туудукъчугъу акканы
Джабышады, къаты къысыб белинден.

Бет къанында сезиледи акканы
Туудугъуна джораланган къууанчы,
Кёрген кибик болуб сау дунияны,
Кёз джарыгъым, деб джаяды къулачын.

Унутады гурушхасын джашаугъа,
Эс байлыгъын туудугъуна бёледн.
Къарт, тенг этиб энди кесни саулагъа,
Саула бла тенгден атлаб келеди.

Эсден кетмез джазыу джолда кёргени, —
Сынагъанды тутуругъун джашауну:
Бакъгъанды ол халкъны джашау терегин,
Чыгъаргъанды уруш отда джаннганны.

Ол себебден джерни аулай, кёзлери
Сакъдыла бек, тансыкълайла кёклени,
Турадыла бизге бёлюб эслерин—
Джыламаучу ол мияла нюрлени.

Ол сакъ кёзле, джаш тёлуге ийнана,
Ашхылыкъгъа биледиле къууана
Мамырлыкъны этедиле аманат,
Терсликге уа джайдырмайла чырт къанат

Джер джюзюню адамына

Тийме манга, тиймем санга, демейик, —
Кел, шохлукъда излейик биз игилик.
Юйюнг башха, юйюм башха, демейик, —
Кел, джашайыкъ, бир юйюрча, биригиб.

Джырынг башха, джырым башха, демейик
Къоратайыкъ къайгъыланы арадан.
Атынг башха, атым башха, демейик, —
Къаджыкъмайыкъ бирге ындыр басхандан.

Джырынг башха, джырым башха, демейик
Кел, болайыкъ эгеч, къарнаш ёмюрге.
Сырынг башха, сырым башха, демейик, —
Бир этейик тин байлыкъны тёлуге.

Кёгюнг башха, кёгюм башха, демейик, —
Къанатлыла эркин къанат къакъсынла.

Сууунг башха, сууум башха демейик,—
Сыйлы джерге хурмет эте саркъсынла.

Ишинг башха, ишим башха, демейик,—
Эки арагъа бирден кёпюр атайыкъ.
Джырынг башха, джырым башха, демейик,
Бешик джырыны багъалатыб джашайыкъ.

Эмен терек

Табигъатны хар береги
Санагъатлы джашайды.
Бу терекни ич тилеги
Ёхтемликни джакълайды.

Эмен терек хорлатмайды
Кесин чирик ункугъа.
Тау джуртундан кёз алмайды,
Солдатчады джукъугъа.

Ол урушда бюгюлмеген
Джигитлеге ушайды.
Улуб тургъан боранга да
Баш иймейин джашайды.

Къама

Тауларымы темиринден,
Ёмюрлени теренинде,
Нартла сени джазгъандыла,
Дараджанга базгъандыла.

Чыныкыгъанса Къобан сууда,
Таулагъа болуб саугъа.
Тюзлюк ючюн чыгыб кындан,
Сууугъанса душман кянда.

Бюгюн чыкымай кюмюш кындан
Сен кярайса кябыргъадан.
Тагъылгъанса нюр кюйюзге
Айбатлыкыгъа энди бизге.

Шо, кынынгдан чыкымагъанлай
Ёмюрлюкге «къл алайлай»,
Кългъан сауут-саба да алай,
Кълсын кында, бизни сыйлай.

Кюн бла джангур

Ма, кёкде кюн
Алтын чархча кёрюндю,
Окъя чалыу
Эше, джерге суююндю...
Ызы бла
Джангур джетди аджашыб,
Таугъа, тюзге
Бюркдю сууун джарашыб.

Сый, бюсюреу
Табигъатны шартына:
Тин кыяды
Сыйлы Джерни сыртына.
Джарашыурукъ
Джер джашаугъа тёреди,—
Къан тамыры
Джерни андан тебеди.

Шо, Кюн бла
Джангур кибик джарашыб,
Джашасала
Бир-бирине джанашыб,
Бютеу халжъла, къралла, —
Чыртда уруш
Кёрмезелле инсанла.

Мурдар паш

Сая этмеди джолоучу,
Джол юсюнде тёнгерев
Тургъан ташны тышына,
Алыб джолдан атаргъа.

Машина чархдан таш чартлаб,
Тийди аны башына.
Мурдар атха кълды таш,
Ол сыйлы кюн батаргъа.

Анань джуубы

Анам, кемсиз нек этесе,
Ырысламай джашынга?—
Дегенимде, бёлюб эсни,
Айтхан эди ол манга:

Соруунгу унутмайын
Сен туталсанг эсингде,
Сен билirse, балам, аны
Ата болсанг кесингден.

Ташны тарыгыуу

Меннге хамаан айта ауур сёзлени,
Сыйлы адам, нек суймейсе сен мени?
Айтылады атым кёуру кьаргышда—
Бюсюреуюнг-сыпасынг да джокъ ташха.

— Сени табмай, таш табхаем, — дейд ана
Бир-бирледе сабийине чамлана.

— Аталмасанг, ташынг тиеди башынга—
Дейди бирде атасы да джашына.

Джаратылыб нек кьалгъанма кьаргышха.
Тийгенликге дараджам бек кёб затха.
Тыбырлагъа кёууат салыб тургъанма,
Керек кюнде душманны да ургъанма.

Кёууанчланы, тойланы да кёргенме,
От таш болуб, от джагъада кюйгенме.
Чемерлени оюмларын бичгенме,
Ёмюрлени джарсыуларын ичгенме.

Менсиз малгъа дорбун, хуна болмайды,
Юй тамалын менсиз киши салмайды.
Ишлейдиле менден мийик кьалала
Чемер кьоллу, алтын кьоллу устала.

Халкъ джырлада айтылыучу тик таула
Менсиз алай болурмелле уллула?
Ол таурухлу секиртмеден шоркъа суу
Менсиз чыртда тартмаз эди джыр-тарты.

Тау болгъанма мен душманны джолунда,
Тот этгенме сауутун да кьолунда.

Тюзлюк ючюн джанын берген джигитге
Мен болганма ёмюрлюкге эсертме.

Мен болмасам, болмаз эди «Хурзук» ат,
Минги тау да кёрмез эди къуш къанат,
Сууукъ къаргъа, джангургъа да тёземе,
Иссиликни кимден да бек сеземе.

Джансыз эсем, нек болама мен сууукъ,
Сезмеймеми иссиликден сора джукъ?
Къатылыкъны кёрюб, адам, мен сенден,
Бирде эки джарылама белимден.

Арымасаг истемейин кетесе,
Солусаг а, таянчакъ да этесе,
Джол джанында гокка хансны сайлайса,
Аны юсюнден сейир джырла джырлайса.

Аны нюрюн ариулугъун эслейсе,
Анга джазгъы джылыуну да теджейсе.
Нек билмейсе гоккаланы асылы
Ташлы сыртда ёсгенин да ахырсыз?

О, адамла. манга да сакъ болугъуз,
Сыртыма бир тюк чыкъмагъа къоюгъуз.
Ашыкъмагъыз атылтыргъа тауланы,
Джашнатыргъа ма бу гюллю дуняны.

Джаралы терек

Кёсеу башча къара кюйген къарт къайын
Уруш отну джашыралмай джарасын,
Сюеледи, джол джанындан таймайын,
Ёлгенлени кийиб ачыу къарасын.

Мугурлукъну джюклеб муккур белине,
Кече-кюн да къурутмайды сагъышын.
Къайгъырады джангы джетген тѣлюге,
Джоралайды анга джюрек алгъышын.

Бир кюн балта аман акъыл алады,
Ол къылкъыяр ауузуна базады.
Хыршыланыб анга айыб салады,
Санагъатсыз джашайса деб къызады.

— Нек дертлесе,—дейди—терек да анга
Джурту ючюн джау чыракълай джангаванг:
Керек кюнде оба къазыкъ болгъаннга,
Кѣр юсюне этек джайыб тургъаннга.

Джокъ эсе да менден къууат тийреге,
Тыйыншлыды джигитликге эсертме.
Ким биледи, къазауатны сюргенле
Мени кѣрюб, бирде оюм этерле.

* * *

Къууанабыз тохтагъанд деб къазауат.
Ол къууанчны юлешедиле кѣбле.
Алай эсе, тенгим, шо, бир ангылат,
Нек тууалла сора ёксюз сабийле?!

Джазгъы танг

Ма, джангыдан джер юсюне танг атды,
Огъур джазны джукъусундан уятды.
Шымпылдыгъын джайды джангур таулагъа,
Бек тыйыншлы кѣрюб кесин саугъагъа.

Къозгъалдыла терекледе чыпчыкъла,
Джюрекледен тууа джарыкъ джырчыкъла.
Таяг да, эшитди кеси суйген джырланы,
Къабыл этди мийиклеге джолланы.

Ачлыкъны тапъуу

Эсимдеди, киши джерде анамы
Машакъ джыя тургъан кюнлери.
Бек сууукъ эди ачлыкъны саламы,
Хыны къарай эд кимге да кёзлери.

Дыккы эди, ашча ийнан, тюзлюк да,
Джалгъан таякъ тура эди сакълаб.
Эркин эдиле бушуу, ётюрюк да,
Тура эдиле джанынгы таймай даулаб.

Бош бачхада гардош джыя эди анам...
Бир атлы джетди да, ачды къаугъа.
Къылыгъы бла ушай эди бёрюге тамам,
Къол кёлтюрю, анамы санаб джаугъа.

Ана къолдан бирем-бирем а джерге
Тюшдюле топракъ джугъу гардошчукъла.
Алайда атлыны атдан кёлтюрюб ёрге,
Аталмай къалдыла сабий къолчукъла.

Болалмадым ол кюн санга, анам, джакъ:
Сабийлик этдиралмады джигитлик.
Анга кюе, болуб турады башым акъ,
Эсден кетмейди атлы этген итлик...

Огъурсуз танг

Эсимдеди ол огъурсуз танг эртден,
Замансызлай къагъылгъаны эшикни.
Анамы да нюрю кетиб бетинден,
Тебретгени дженгил, дженгил бешикни.

Бир кесекден кирди солдат эшикден,
Экинчиси босагъада сир къатды.
Къыйналгъанча биринчиси джюрекден,
Алгъа атлаб, ауузуна къаратды.

— Сабийлени ал да,—деди,—биргеннге,
Джый да, къайдам, эм керекли затынгы,
Тебре джолгъа, кёз къаратмай тийренге,
Унутма да, хайда, ана шартынгы.

— Къайры?—Нечик?—деб къайгъырды джа
анам

— Барды буйрукъ!—деди солдат джууабха.
— Къол салыныб бегигенди ол тамам,
Энди сыйыныгъыз масхабха.

Неди мадар! Кетдик къоюб тауланы,
Биз миллетден элден инсан къалмады.
Кетдик атыб арбазланы, малланы...
Джюк машинагъа суююб киши къонмады.

Арта бизни тилсиз малгъа тенг этиб,
Ма, бир товар вагонлагъа джыйдыла,
Ана джуртну тауларындан къоратыб,
Кюн къыздыргъан къум тюзлеге джайдыла.

Кёб джылланы биз Кавказгъа таралдыкъ,
Огъай демей ташын джалаб джашаргъа.

Къыйынлыкъны ач кёзюне къарадыкъ,
Ол къой эсенг, ханс табылмай ашаргъа.

Артдан артха аякъ тирей башладыкъ,
Биз ышандыкъ тауларыбызны кёрюрге.
Тюз уруна, адамлагъа ушадыкъ,
Уялмадыкъ баш кёлтюрюб джюрюрге.

Ол кёзюуге ма, ол къара буйрукъну
Къара ишге таныдыла асылла.
Юздюрдюле аны уулу къуйругъун
Башыбызгъа бош этерге деб ала.

Кёб джылны къара кийген тюз халкъым
Ма, келеди энди къайтыб таулагъа,
Баласындан Джер алалмай тансыгъын,
Кенг бауурун джоралайды саугъагъа.

Ол асырагъан, ол ёсдюрген уланла
Мукъладислей, джюрек тартхан тау джурт
Талпыгъанлай тургъандыла, машалла.
Тюзлюк табыб джетер ючюн муратха.

Арымайын, адамлача юйле да,
Кёб джылланы сакълаб сууукъ тёрлени
Тургъандыла излей, кюсей хар кюнде
Иелерин, джууукъланы, тенглени.

Халкъ дегенинг тамам хансха ушайды,
Керек болса, ол ташны да тешеди.
Тюз миллетге энди кюн кёл ашайды
Хар тыбырда кюн таякъ гюл эшеди.

Къонмайдыла турнала

Ырысчыла кёре эдим турнала:
Узакъ джолда арысала да ала,
Къонмайдыла солууларын алыргъа
Кёчгюнчюлюк кюрен тартхан къырлагъа.

Къоркъадыла ала къуу-шуу джуртладан,
Джуртларындан айырылгъан джанладан.
Ётер да деб джазыуубуз бушууда
Мугур халкъны джазыууча джашауда.

Ол себебден джыйыб къалгъан кючлерин,
Барадыла учуб ура ичлерин,
Джер джашауда кёбню кёрген турнала
Бир-бирлерин джокълай эмда къор бола.

Кюн тийсе да хар къайда да айыбсыз,
Джуртсуз къалгъан джандан бармыд насыбсыз?
Ол, джайса да джерге чомарт джабыуун,
Киши джерге толусу бла тёмейди джылыуун.

Алайды да, ол насыбсыз тюз джанла,
Бушуулары кёзлеринде дуу джана,
Къарайдыла турналагъа сукълана,
Кёллеринде муратлары джукълана.

Насыблыма мен а, айтсам кёлюмден,
Джашайма да нарт Къарчаны джеринде.
Джыр джырлайма суйсем ана тилимде,
Эжиу эте тёлум мамыр тёрюмде.

Джаз чагъында турнала да мийикде
Къууанчларын джашыралмай джюрекде,
Тансыкъ салам береди, бил, манга,
«Къур-къур» эте ма, суйюне хур тангнга.

Ол дегенинг джер насыбны хатыды
Табийгъатны ёчюлмезлик шартыды.
Энди джуртум турна джырдан къанады.
Ёмюрлюкге мени бла къалады.

* * *

Анам, десем, сабий заманым эсге тюшеди:
Анам да бешик джырын айтыб кюрешеди.
Балам, десем, джуртум ариу кёрюнеди,
Кюн да алтын кирпичлерин ачыб, нюр тегедеди.

Оджагъынгы боз пюпюню къурумаз

Къач келтирсе да
Мутхузлукъ ана кёзлеге.
Бил, аладан
Сууукъ сезим къуюлмаз.

Сен къор бола
Турсанг ана сёзлеге,
Отджагъангы джылыуу
Ёмюрде да суумаз.

Киралмайды анам юйге эшикдеди

— Келеме деб,
Балам, ата юйюнге
Айыб алма,—
Дейди анам, — ишингден,

Алай а ол
Джашым кьалды деб кёбге,
Киралмайды
Юйге бир да эшикден.

Мени сартын...

Мени сартын,
Бу багъалы хаух дуния
Теджелгенди
Сабийлеге саугъагъа.
Алай эсе,
Къатылыргъа хазырлана
Нек турады
Тейри кылыч къаугъагъа?!

Кюн батханны джарыгъы

Тауун, тюзюн аулай келиб джуртуму,
Тау артына бугъунуб кетди кюн.
Итюу ура барыб, сора джолунда
Кюн батханны джарытады ол бютюн.

Кёкню гюллери

Джаннган джулдузла —
Кёкню гюллери.
Учхан джулдузла —
Айны кюулери.

Джан тамырым, Къарачай

Туугъан джерим, джюрегимде джашайса,
Сабийликден сен меннге кёл ашайса.
Чомартлыгъынг белгилиди дуниягъа,
Кюн таякълай насыб сингиб таулагъа.

Алтын терекни алтын джетеги.
Туугъан джерим Минги тауну этеги,
Нарт Сатанай ана терин атхан джер,
Сыйлы Къарча юй ташын салгъан джер.

Тал чыбыкъдан атчыкълагъа мингенме,
Джитиледе джурларынгы кёргенме.
Сыртларында мал сюрюуле кютгенме,
Ёшюнюнде кёрпеслениб ёсгенме.

Туугъан джерим, джан тамырым, Къарачай.
Къонакъ болуб тургъан кибик огъурлу дж
Ариуса, тургъанча тейри эшик ачылыб,
Кече-кюн да юсюнге нюр чачылыб.

Халал халкъым тюз джашайды джеринде,
Бир инсаннга къара тутмай кёлюнде,
Шохлукъ, тенглик байракъ болуб къолунг
Сен атлайса хорламланы джолунда.

Къыйынлыкъла кёрюр ючюн къалмадынг,
Алай а сен бюгюлмединг, чыдадынг,
Джырынгы да, тилинги да сатмадынг,
Адамлыкъны, асыллыкъны сакъладынг.

Сакъландыла сени огъурлу шартларынг,
Джаш тёлуге оноу эте къартларынг.

Учхан къушдан тюк алырча джашларынг,
Джюреклеге джылыу берген къызларынг.

Туугъан халкъым, джан тамырым, Къарачай,
Сен тюлмюсе къонакъ суйген къонакъбай.
Насыблыма джашынг болгъаным ючюн,
Чууакъ кёкден джарыкъ тийиб турсун кюн.

Кюнню къачы

Кюн тюбюнде джылтырайды чыммакъ къар,
Юй башланы уа этгенсе кюмюш.
Джер юсюнде тазалыкъ да бек кёб бар,
Алайлыгъына къошаса уллу юлюш.

Сен сейирлик файтонунгдан ышара,
Кёкню, джерни бютеу аулаб чыгъаса.
Джашау ючюн заман джолну ашыра,
Хар талада гокка болуб чагъаса.

Джер джашауну менлей кемсиз сюесе,
Ийнакълайса, анга болуб тамаша.
Джюреклени учундура билесе,
Хар кимге да ышаргъанынг джараша.

Минг бюсюреу къуллугъунга сыйлы кюн,
Хар инсаннга джылы кёзден къарайса.
Джашау джолда бизге теджей насыб, тин,
Джюреклени чапырыргъа джарайса.

Толгъан айлайд джюрегим

Тау артындан джылтырай,
Джарыкълыкъгъа бѣлене,
Чыкъды кѣкге джангы ай,
Бѣрегине кѣллене.

Джылларыбыз тюз алай,
Башха болмай тору атлай,
Барадыла джоргъалай,
Тартыб алгъа джол сайлай.

Джолубузда тюбейбиз
Джангы кюннге, бойсуна.
Тамбладан тилейбиз
Бирси кюнню, онгсуна.

Къачан болса да, бир кюн,
Келлик кюнден атыб тюн,
Тууар бизге кѣлде кюн,
Болуб бюгюннге ѳкюл.

Тамблагъа теджейди.
«Бюгюнбюз» дараджа.
Сокъмагъындан тебрейбиз,
Хорламлагъа джол джыра.

Къарт эсем да, ол джолда
Туралмам кюн ашыра.
Толгъан ай кибик джюрегим,
Джарыкъ тѣгед, ышара.

Туугъан элим

Туугъан элим алгъанды
Бюгюн мени эсими.
Гюнахсызма мен анга
Таныгъаялы кесими.

Тансыкъ болгъанма кемсиз,
Кёбден бери бармайын.
Сюймекликни ол манга
Берген эди сормайын.

Мен ёсгенме джигитча,
Ачы джеллени марай.
Сюймеклигим чыбыкъча
Ургъан джелде къалтырай.

Салгъанма мен былайда
Сюйюб тыбыр ташымы.
Тартырыкъма орайда,
Мен джашыма атамы.

* * *

Темиркъазакъ кютеди
Джулдуз сюрюююн.
Кёкге гёзет этеди
Алмай солууун.

Тангны аллын сакълайды
Ол джайыб къанат,
Гёзет ишин этерге
Анга аманат.

Кёксюл кёкню тюбюнде

Бюгюн мени,
Кёксюл кёкню тюбюнде,
Калак аяз
Ийнакълайды чачымы.
Тамбла да,
Насыблыма, табына
Ол ийнакълар,
Асабалы джашымы.

Кюн таякъ бла бурчакъла

Чалдыу сала
Бир-бирине хауада.
Къар бурчакъла
Тюшедиле энишге.
Калак джел да,
Бурула таулада,
Бек залимча
Кёрюнеди джюрюшге.
Джангы тангдан
Кюн таякъ, кёл табыб,
Алтын соза,
Тёгерекни къармайды.
Бир кёзюуде
Джер таба ол, джан атыб,
Булутланы
Ичлериндеи къарайды.
Кюн таякъны
Къызгъантанча ма бизден,

Боз булутла
Чырмау салалла джолгъа
Кюн таякъ а,
Тешик этиб бир джерден,
Джылыуу болуб,
Тёгюлдю къолгъа...

* * *

Джуртума суююне болур наз.
Ийнесин да билей аны джаз.
Джайлыкъла артылыб къарладан,
Солумла толурла малладан.

Айлансам да кетиб узакъда,
Джуртуму унутмам бир чакъда.
Ол джашар джюрекни тёрюнде,
Антыма кир къонмаз ёмюрде.

Тангларым атсала да кенгде,
Насыблы болалмам бир джерде.
Къалалмам тышында ёмюрге,
Арбазым чакъырса ёлюрге.

Нарпланы шарплары

Ата—бабаларыбызгъа ушаргъа
Кюрешеме, хар затны да эниклеб,
Кюн чыкыгъанега, Кюн батхайнга ышара,
Айланама тилеклени да джюклеб.

Кюннге, айгъа табынама, билсегиз,
Эртден, ингир алларына къарайма.

Кюн таякълагъа, кюлмесин кёлюгюз,
Джашауумда суйюнюрге джарайма.

Суудан алтын челеклерин толтуруб,
Таулу къыз да толгъан айдан къараса,
Мен къоркъама суу агъачын сындырыб,
Ол джарсыр деб, кёкден джарыкъ къораса.

Бу ариулукъ чайпалмайын бир къалса,
Къара сууну тазалыгъы бузулмаз.
Кёк кюкюреб, тегерек да джашнаса
Джанкъылычны нюр Кёпюрю оюлмаз.

Таза кёкге кёзюм чыракъ кетгенди.
Сабийчады тазалыгъы кёлюмю.
Ышарыуум джулдузланы джекгенди.
Этмезчады джюрек мыдах тёлюню.

Къалгъандыла энди манга бу затла
Асабагъа ма ол асыл нартладан.
Насыблыма, табигъатым саулукъда,
Алалмайма кёз бюгюн да тауладан.

Табигъатны тазалыгъын кёоялсам
Туудукълагъа, алгъанымча, нартладан.
Къартлыгъымда бир кишиден уялмам,
Джыяр битим джюрек этген антындан.

Тиширыунуча илмуну суйгенле,
Тобукъланыб сый береме мен сизге.
Джерни, Кюнню тилин билген алимле,
Ийнаныгъыз джюрек бичген сезимге

Къурч бишире, сабая сюре келгенле,
Ишигизде джарыкъ бетли болугъуз.
Нартланы да туудугъундан, ма, менден,
Хар кимденча, бир бюсюреу алыгъыз.

Турнала

Сиз барасыз кёкню кёклюгюн кёлтюре,
Джашаугъа тырмашхан турнала,
Сиз барасыз джюрек кёллени ёлтюре,
Джуртумдан аджашыб, турнала.

Сиз барасыз, бара, таулагъа тарала
Сууукъгъа зыкъылы, турнала,
Салсагъыз да мени джюрегиме джарала
Бек сюеме сизни, турнала!

Сиз барасыз кёкде джорукъгъа сыйына
Ызыгъызгъа энтда къайтырыкъ турнала.
Сакъларыкъма сизни ныгъышда суююне...
Унутмазсыз мени, турнала!

Сиз къайтырсыз, къайтыр, багълалы турнала
Тауланы ийнакълай джангыдан.
Сиз кете да, къайта турсагъыз джуртума,
Ол къалмаз юлюшсюз джазладан!

Ингил джазлы джурт...

Ётмегенме тыш къралны чегинден,
Излемейме юлюш аны джеринден,
Кёрмегенме башха джуртну кюнлерин,
Юзмегенме чыртда ингил гюллерин.

Сезмегенме мен тыш джерни аязын,
Эшитмегенме анда инсан аууазын.
Башха джуртну кёрмегенме чегетни,
Джыймагъанма, ийван, бишген кёгетин.

Ичмегенме башха джерни сууундан,
Аумагъанма аны мийик тауундан.
Къаджар къызы сыламагъанма чачларын.
Уппа да этмегенме керме къашларын.

Сукъланмайма, джутланмайма бир джерге,
Талпысам да мен кеб джерни кёрюрге.
Шукур хар джер тамашады кесича,
Сюйген къызын ким суймейди менича?

Алай а мен ажымсызма бир затха,
Назик джюрек кертнди да бу антха:
Ариууму джурту ингил джазлыды,
Ингил джазлы джурт а манга джангызды.

Джерни джылы ауазы

Таулагъа ингил джаз джангыдан
Ышар, гюл эше тангладан.
Ол келир кюр атын чабдыра,
Кекде дауурбаз къакъдыра.

Джаз къозгъай джюреке сезимни
Къуллугъун баджарыр тёзюмлю.
Илячин да къонуб къаягъа
Джабагъы тюк артыр уягъа.

Уста кыызлагъа бек ушар джаз,
Ариулукъдан да джашнар арбаз.
Тынгыларма, бек къууана,
Джерни сейир макъамина.

Кавказ таула

Аталаны орнун тутхан тауларым,
Орналгъанма, ташча, къатыгъызда мен.
Атадыла сизде джарыкъ тангларым,
Сизсиз кълсам кълалыр эдим тешсюз мен.

Нарт таурухла айта манга белляула,
Асыллыкъгъа юретгенсиз тѣзюмлю,
Кѣксюл тангладан да юлгю алыргъа
Болушхансыз манга, этиб сезимли.

Тазалыкълары ол къара сууланы
Сингендиле, ийнансагъыз, къланыма,
Керек кюнде сизни табыб, дууаны
Мен тагълмам, дараджагъа джаныма.

Юретгенсиз табыныргъа сиз мени,
Хар терекни джашил чакъгъан чачына,
Кюзлюклеге, кюзлюк оргъан къллагъа,
Чексиз кѣкню кѣклюгюню кълачына.

Анасыны сютю бла къланына
Сингдиргенди ол шартланы хар таулу.
Кълыйналса да кълачыгъызгъа тыйыншлы,
Атлаб келгенди хар таулу улу.

Сизден ичген сютюн биреу унутуб,
Сыйгъызгъа тартса къара кюрени.
Тик тауларым, шо кечмегиз, дерт тутуб,
Акъ кюртлени аман бла сюрени.

Шахарны джулдуз сюрюую

Джукълайды айбат шахарым,
Джууады жангур орамын
Сюеме мында джашаргъа,
Тогъуй джулдузлу къарамын.

Кёзню къаматхан тюрсююн
Кюсейле менлей чыракъла.
Тюшелле бирде юсюме
Алтын суу ичген чапракъла.

Акъ бояуну арбазгъа
Тёкгенча, джарыкъды төгерек.
Тюшгенча джерге джулдузла,
Джашнайды шахар тюбелек.

Къарайма къоркъуб мен кёкге,
Къалгъанча кёгюм джулдузсуз.
Кёреме айны кютгенин
Джулдуз сюрюуюн джукъусуз.

Къартлыкъ бла кюн паякъ

Чыртда къалдырмай кёлюмю къадардан
Муратыма джетер эдим къыйналсам да бек.
Къартлыкъ сюрюуб джылларымы ызындан:
— Джат, тынчай,—деб кюрешмесе уа терк—
терк.

Кюн таякъгъа айтыргъа уа не мадар,
Ол мийикден хар затны да кѳреди.
— Этилмеген ишинг юйде кѳб, къадар, —
Деб мычымай уятыргъа киреди.

Сезим къала оюлмаз

Магъанасыз
Джашамайма джашауда.
Башха тюрлю
Билмейме да джашаргъа.
Джерни, кюнню да
Этеме къайгъысын,
Тив байлыгъым
Оймаз сезим къаласын.

* * *

Ма, стамнулчу къарт джатады орунда
Елюр ауруу танылады халында.
Мутхуз кѳзле излей джаннга себеблик,
Сакълайдыла бир ачылса деб эшик.

Олтурады, кетмей аны къатындан,
Джангыз джашы сархы бла башында.
Тартады ол мынчакъланы, абзыраб,
Акъ сакълалы «дыр-дыр» этед, къалтыраб.

Биледи да атасыны аурууун
Кюрешеди алыргъа аны ол ууун:
— Атам, — дейди, — санга къалай джарайым
Аурууунгу не зат бла джазайым? —

Сора къараб къартны азгъын бетине,
Къабланады ол, тюнгюлюб, юсюне:
— Аны—муну, шо, бир къаб—деб бууады,
Дыгаласдан эки къолун ууады.

Къарт да эслеб баласыны ол халын,
Кюрешеди кёл этерге акъырын.
Сылай-сылай джашыны акъ сакъалын
Ол айтады анга не зат джарарын:

— Къарт къаргъалай, кёб джашадым дуняда,
Замансызлай «тоюб» ма бу джашаудан,
Ма, бир кёзюм мени окъдан сакълады,
Экинчим а шаркъ Кавказгъа къарады.

Джашауд дерге бек кыйынды бу затха, —
Ушайды ол терк ашалгъан къагъытха.
Джаханимни алдым сайлаб джандетден,
Келтюрюлюб ата-баба джерледен.

Джашым, буду энди санга айтырым:
Ётюрюкдю тауларыма къайтырым.
Баред манга болушурукъ джангыз зат,
Тюлдю санга ол этерча аманат.

Боллукъ эдим мен, бурунча, кийик сау,
Манга салам бир айтдырса Минги тау.
Тау хауасын дарманнга бир солусам,
Къобан суудан ичерге да бир табсам.

Сау къал, энди кёзлерими къыс, балам,
Боллукъ болду, джылагъандан не келед?
Ким биледи джуртубузгъа къайталсанг,
Мени ючюн ташын, джерин бир ба эт.

Юлюш кьош

Джашауунгда белги кьоа, ашыгъыш
Саркъадыла, сууча, джашил джазларынг.
Тамбла уа джазынг болур сени къыш,
Джумушунга къара, тенгим, ашыгъыш.

Заманыбыз къайтыб келмез экинчи,
Озуб кетсе, чархча, алгъа тѣнгереѣ.
Айтханынгы этдирирге кюреш сен
Анга хаман халкъынг бла биргелей.

Суу да алад заманындан юлюшюн,
Ашыгъады муратына джетерге.
Кюрешеди тохтатмайын джюрюшюн,
Бизни ючюн джерге хурмет этерге.

Аны кибик къуллукъ этсенг халкъынга,
Хакъ дауламай сен баджаргъан затынга.
Сый, бюсюреу, насыб таба турусса,
Терк заманны хурмет джолгъа бурурса.

Тюзлюк иште тик болса да бу джолунг,
Джашауунгда сынасанг да къыйынлыкъ,
Ѣмюрлеге салыр бояу къол ызынг,
Башхалагъа сокъмакъ болуб джол ызынг.

Заман барад чархча, алгъа тенгереѣ,
Къайтмаз бизге ол экинчи, джангыдан.
Сюр заманны, турма тенгим, ишсиз, бош,
Заманындан халкъгъа юлюш сен да кьош!

«Къатын алсанг, ал балтаны къолунга»,
Деб эштгенем сабийликде халкъымдан.

Келди кёзюу, алдым балта кёолума,
Мурат этиб, чыкёдым джашау джолума.

Джашау деген кёара суугёа ушайды,
Урунууда, кюрешиуде джашнайды.
Аны юсюн не джер, не таш джабалмаз,
Ёмюрлюкде ол аджалгёа бой салмаз.

Кёара суугёа адам улу бек ушайд,
Суу ёзекча, юзюксюздю ёмюрю:
Бирси ёлсе, джаратылыр джангы джан,
Аны ёзеге этер юзюк джангыдан.

Бу джашауну сынджырына юлюшге,
Мен да такёдым джашауумда бир тогёай:
Этди юзюк чагёыб-джашнаб, ёзегим.
Джашау джолгёа таукел чыкёды юзюгюм.

Муратларым толур ючюн джашауда,
Мен урундум келгенича кёолумдан.
Агёач кесдим, юй ишледим, джер сюрдюм,
Халкёым бла тенг атладым джолумда.

Ма ол джолда сынамымы, шартымы,
Сыйлагёыз деб, туудукёлагёа береме,—
Мен бюгюн да, алгёа кёараб, джолумда,
Ала этерик хорламланы кёреме.

...Сени пенгиз,
кирсиз эшген да менме!

Кёк тюбюнде кёлленгенди кёк тенгиз,
Толкёунлары джалайдыла джагёаны.

Базыб бюгюн ол кесине, ишексиз,
Шоркъя бла бардырады ушакъны:

— Кече, кюн да тохтамайын бараса,
Кюрешесе, кёл эталмай тёрюнго,
Дараджасыз, не къууанчдан джырлайса
Аздырырча, мени джарыкъ кёлюмю.

Мен билгенли, таныгъанлы да сени,
Бир къайыкъны кёрмегенме юсюнде,
Джарлы кесинг, къатдыралмай белинги,
Тас болургъа джетгенсе Джер юсюнден.

Кёремисе чексизликни менде сен —
Джетед Джерни этегине кёулачым.
Ким базыныр таш алыргъа тюбюмден?
Бек уллуду тамблама ышаным.

Энди, майна, баууруму илеб,
Джюзлеб-джюзлеб джюрюйдюле кемеле,
Керек болса, байлыгъымы, бек кюсеб,
Хант этелле мени кемсиз суйгенле.

Сёз алады шоркъя суу да джууабха:
— Джокъду сёзюм, мен назикме, гитчеме,
Алай а, бил, ойлаш да сен бу затха:
— Сени тенгиз кирсиз этген да менме!

Замандан шилейме

Джортады алгъа хатерсиз заман,
Къартлыкъгъа джолну миндей, къысхарта.
Джюрек джырлагъа макъам салыучу
Джашил джазымы кемсиз саргъалта.

Бетимде сабан сурсе да заман,
Ушатыб аны къургъакъ чапракъгъа,
Джокъду бир дауум саркъгъан заманга,
Джетдирсин ансы мени къартлыкъгъа.

* * *

Биз къоллада бармакълача биригиб,
Сохталыкъгъа керти болуб джюрюдюк.
Керек болса бирден таукел берилиб,
Ауур джюкню дженгил этиб да кёрдюк.

Къол бармакъла башхалача бир къолда,
Джашауубуз бизни бирча болмады.
Бизни алгъа учундургъан джашауну
Насыбындан кенге киши къалмады.

Хар он бармакъ болуб бюгюн он киши
Теренине сянгендиле джашауну.
Къатлай тири джарыкъ джолда джюрюшн
Кери тюрте барадыла джарсыуну.

Къаргъала

«Къар», «къар», къаргъала
Къарлагъа тарала,
Къар даулайла кёкден,
Джоргъалай къарлада.

Болсала да ала
Кеслери къарала,
Иннетни акълыгъын
Сакъларла къаргъала.

Турналача пыш джары кепалмам

Турналача башха джуртха,
Ийнан, къанат кералмам.
Джюреклени мыдах этиб,
Мен киши джерге кеталмам.

* * *

Сени къайгынг
Меникиди джан джуртум.
Сен тюлмюсе,
Керек кюнде къанатым?
Рахатлыкъны
Джакълай эсе антыбыз,
Байламлыбыз,
Эт, сюекча экибиз.

* * *

Биреуню джарсыууна
Билемисе къыйнала?
Аны джюрек аурууун
Кеси башынга ала?

— Джарлы, джазыкъ бармыд деб—
Мен джашагъан тийреде,
Разымыса билирге
Аш бишгинчи юйюрге?

Хазырмыса ашынгдан
Анга юлюш этерге,
Тыбырынгда джылытыб
Шо кёлоне джетерге?

Алай эсе — табханса
Сен джашауда кесинги.
Башха тюрлю болургъа
Бёлме, тенгим, эсинги.

* * *

Ич дуниясы инсанны
Бил, къуюгъа ушайды,
Анда, сынаб къарасанг,
Бет тюрсюнюнг джашайды.

Анда суйсенг эслерсе,
Джана тургъан джулдузну.
Бек талпысанг кёрюрге,
Кёкде ызын къой джолну.

Бу тин байлыкъ сай болса,
Къую-къуюлукъ этмез.
Къую кюзгюсюз къалса,
Бет тюрсюнюнг кёрюнмез.

Къой джол ыз къой эсенг, анда
Джулдузчукъ да къабынмаз.
Тар джюрекни къатында
Джарыкъ ышан танылмаз.

Керпи пенг

Кел тартайыкъ, тенгим, деб
Биреу тутса дженгингден,
Ма керти тенг деб анга,
Сен ышанма кёлюнгден.

Джашай баргъан кёзюуде
Джазыу джерге къаратса,
Олду тенгинг, джанынга
Ким джараргъа джан атса.

Олду тенгинг, ийнан сен,
Джюрегинги ким джазса.
Юлеширге бушууну,
Керек кюнде ким базса.

Ышаныу

Ышаныуну шартына
Бузмай шежде этеме.
Анга, сютлей къаныма
Сингенди деб кертима.

Къалгъанында урушдан
Атам, юйге къайтмайын,
Тюнгюлмедим мен андан
Джатхан джерин табмайын.

Андан бери тюбесем
Джашау джолда джарсыугъа,
— Эшта, тюшюм болур, — деб
Джоралайма асыугъа.

Алгъа ургъан джашауну
Къалсам къараб джанындан,
Мени джашау джолума,
Ким чыгъарыр джангыдан?

Сабий шууса— джулдуз шууар

Джангы туугъан
Сабий ачы кычырса,
Джылы ышарыб,
Уянады табигъат.
Кёксюл кёкде
Хур дуниягъа нюр чача,
Джангы джулдуз да
Тууады ол сагъат.

* * *

Къоркъутады мени бек
Шыкъыртсызлыкъ хамаң да.
Шыбылача джашнар деб,
Аны арты аламда.

Тепси

Эски тепси кёз туурамдан къарайды,
Кетгендиле анга чыракъ кёзлерим.
Ол бурундан манга хапар айтады,
Чыгъармаса да адамча сёзлерин.

Къарт атам да аны чомарт юсюнде
Ийнакълагъанды исси нартих гырджынны.
Аурууна себеб кёрюб, хар кюнде
Табынганды акъ сютюне гылджаны.

Ма, бюгюн да, эски тепси айыбсыз
Толтурады аманатын акканы,
Тёрге чыгъыб, джан атамча, шыкъыртсыз,
Ол теджейди бизге дамлы хантланы.

Баджарады тепси сыйлы борчларын,
Эсде тута аталаны шартларын:
Къууанчынгда салынганча тёрюнгде
Къыйынлыкъда да болады биргенгде.

* * *

Ашыкъмайма
Хаух дуниядан кетерге,
Ант этгенме
Муратыма джетерге:
Джер юсюнде
Бюсюреулю джашаргъа,
Къыйынымы
Энчи этмей ашаргъа.

Мен сюеме
Джерлей хурмет теджерге:
Джашау ючюн
Къара терни тегерге.
Къозгъатыргъа
Сакъ джюрекде къылланы,
Узатыргъа
Анга джылы къолланы.

Кесим ючюн
Излемейме джашауну,
Туудукълагъа
Джоралайма мен аны.
Бушуу кѳрмей,
Ала ёсюб джетселе,
Ёмюрюмю
Мени узакъ этерле.

Ёхтем джюрек

Ёхтем джюрек
Джер джашаудан кѳркъмайды.
Басхан джерин
Ол ичине оймайды.

Джолда кесин
Ол кѳрюкча юреди.
Джарсыулагъа
Мыйыкъ бура кюледи.

Мен джюрекни
Ушатама кѳпюрге.
Теджелгенди —
Джанкѳылычдан ётерге.

Ышарыу

Ышарыуну джюрекледен кѳызгъана,
Биз алай аз нек кюлебиз джашауда?
Айланса да джарсыу дженнге узала,
Кѳууанчладан кѳуру тюлбюз джашауда.

Джашау джолда, ийнан, джарыкъ адамны
Кѳрюнеди ауур джюгю да дженгил.

Ышарыугъа табыныучу аламны,
Шохум, нюрюн джакълар ючюн бир джегил.

Къарт ышарыб, нюр бетинге къараса,
Салпы уландан кёрюнеди кёбге джаш.
Бир-бирледе назик джюрек джыласа,
Санга ышарыу кюч бергенине ойлаш.

Ол къой эсенг, не къылыкълы эсе да
Сюймеклик да анга къаш—баш тешеди,
Бирде алтын чабакълай ол кеси да,
Ышырыуну къармагъына тюшеди.

Огъурлулукъ

Ариулукъну кюзгюсю
Тюз джюрекни антыды.
Огъурлулукъну къаласы—
Адамлыкъны шартыды.

Огъурлулукъсуз, ийнан,
Тайяр насыб къатынгдан.
Къабынады сюймеклик
Къуру аны отундан.

Тийсе биреу джанынга,
Чюйре кийме тонунгу.
Кир къондурсанг къанынга,
Ким бардырыр тоюнгу?

Аман этме кёлюнгу
Неда болур джашауда.
Унутмасын кёгюнгу
Тау къуш да бушууда.

Бизге тенг, дженг болсунла
Джарашыулукъ, ариулукъ.
Къыйынлыкъны, джарсыуну
Ыхтырыр огъурлулукъ.

Джашауну джолунда

Эки джаны да медалны джашауда
Болсала да бир-биринден башхала,
Джюрюйдюле къолтукълашыб бир джолда,
Къууанч бла джер бушууча ма, ала.

Бирси юйде майна—кюлкю, той, оюн,
Башхасында—чарпыу, джылау, къыйынлыкъ.
Бир терекге джасаныудан джокъ тоюм,
Бирсиси да кёрдюк белден къыйылыб.

Джашау деген кёб макъамлы сезимди.
Танытады джер-джерде да ол кесин.
Къууанчны да, бушууну да сыната,
Бизден чыртда бёлмейди ол эсин.

Юретеди джашау бизни джашаргъа
Сынатса да бирде ачы бушууну,
Кёргюзталмайма дуняда кёзюме,
Ийнаныгъыз, башха тюрлю джашауну.

Къоркъууум

Кермесем да
Джер юсюнде аман тюш,
Мен къоркъмайма
Хаух дуняны къояргъа.

Джетмегенди
Ёлюмсюзлюкден юлюш,
Ол кьой эсенг,
Сыйлы Омар Хайямгъа.

Мен кьоркъама
Къуб-къуру бир затдан:
Тенглери ми
Арасындан кетерге,
Тал чапракълай,
Кьоркъуб къачхы сууукъдан,
Джаш терекни
Юсюн джалан этерге.

Мен кьоркъама
Дагъыда, ма бир затдан:
Джер юсюне
Танг атханын сезмезге.
Хар кюн сайын,
Къуру къалыб зауукъдан,
Батыб баргъан
Кюнню ызын кёрмезге.

Ариучукъну да
Кёл берген кёзлерин
Мен кьоркъама
Ай тюбюнде кёрмезге.
Эшитиб аны
Бирде сууукъ сёзлерин
Сюймекликни
Аурууна тёмезге.

Джюз-минг айтсанг да
Кьоркъама джатаргъа

Ол къарангы,
Джарыкъ кирмез, тар кёрде.
Неден да бек
Мен къркъама, айтыргъа,
Ол къарангылыкъны
Сезмей джатаргъа.

* * *

Бир джашауу эки болмаз кишини:
Кёрге кетере да джетер болджалым.
— Энди къркъама джер юсюнде ишинги,—
Деб бир кюн къркъама къраса да аджалым.

Апсатыны ышангылы уучусу
Сууталмаз мени джюрек къранымы.
Мен къркъама, ол ышанга алычу
Учуз алыб кърар да деб джанымы.

Къркъама терекча, мен джашнамай, чакъмай,
Къркъама кърара кийиб джашаргъа.
Юзюгюме ата кърулач джаймай, атмай,
Джалан къралыб, къраратоннга ушаргъа.

Сюеме мен джашил терекча джашнаргъа,
Тегерегими ала джетеклерим.
Буюрулса ала бла бир кесек джашаргъа,
Эки джашауну джашадым дер джюрегим...

* * *

— Къркъама кюн игилик эте турсанг, ол
Игилик бла къркъама кърар юзюнге.

Джюрегинги учундура эсе джол,
Кёгюрчюнча, таукел чыкъ кёгюнге.

Ишинг ючюн какъ излеме тёлеуге,
Къыйынынга махтау, сый да сакълама.
Душманнга да къоркъма эшик керирге,
Тенгинги да бирде терлеб джакълама,—

Деб ёч эди мени юретирге атам.
Бюгюнлюкде турса да ишден арыб,
Ол сёзлени меннге айтыучуду анам,
Арыгъан тюрсюню да бир бек джарыб.

Тенгим, ол сёзлени айтама санга,
Нартла да кёб кере абынгандыла.
Ала, аманлыкъ бла тюл, джангы тангыга
Ашхы умут бла тюбег тургъандыла.

Джангы джарамылгъан джаннга

Сабий тууса таулада,
Элде байрам уллуду.
Ол ёмюрлюк адамны
Юзюгюню улуду.

Сабий туугъан кёзюуде,
Баш къусалла кюзлюкле.
Гоккала да тюзледе,
Чагъадыла тюзлюкге.

Межамланы игисин
Джангы джаннга атайбыз.
Аякъ тиреб джюрюсе,
Къууанч эте къарайбыз.

Баласыны биринчи
Къычырыгъы анагъа
Болуб насыб суююмчю,
Кюч береди санлагъа.

Ол къычырыкъ тамбла
Ышарыуу баланы.
Сабийине атагъан
Бешик джыры ананы.

Сабийлеге аяла
Джыламайын бушуудан,
Сылтау ишден къутула,
Къычырсынла джашауда.

Этмесинле къан ийис
Ма, ол сабий бусхулла.
Джылыулары болмай тас,
Ана сютлей къызсынла.

Алкъын алай болса да,
Джер шагъатды бушуугъа.
Къабыр юсюн джыламукъ
Джибитеди джарсыугъа.

Титирейди джерибиз
Къыйынлыкъдан ура тер.
Эсге алмай аны биз,
— Тебренеди, — дейбиз, — Джер.

* * *

Алтын не болгъан джерде,
Къалма, кызым, джатаргъа.
Сыйынг учуз болса, элде
Къыйын болур джашаргъа.

Термилмейин чий алтыннга,
Сен берилсенг ишинге,
Къызармазса чырт атынга,
Табынмазса кишиге.

Айырылыу

Сен къагъанакъ сабийни
Кетдинг атыб арбазда.
Анасыны тилегин
Эсге алмай не аз да.

Бала ата ызындан
Джылай, джарсый билмеди.
Ингил гюллю ауузчукъ
Ышарыуну бёлмеди.

Къайтырынга тюнгюлмей
Ойнайдыла кёзчюкле.
Шоркъа суулай тёгюлмей,
Къалсала да сёзчюкле.

Джан балагъа джан ана
Юлгю кюзгю болалмаз.
Ата-ана берликни
Джангыз кеси бералмаз.

Муратына джеталмаз
Джюрек тинден толса да,
Ата орнун туталмаз
Не сезимли болса да.

Адамлыкъ

Ф. Э. Дзержинский

Къурт-къумурсха
Джазгъа чыкъгъан заманда,
Сен джаралы
Къанатлыгъа ушадынг.
Эркинлигинг
Чегилсе да базманда
Зорчулагъа
Бойсунмайын джашадынг.

Тутмакълыкъда
Къыйын ауруу къатылыб,
Ахырынга
Кесинг джетиб тургъанлай,
Къоялмадынг
Нёгеринги унутуб,
Аны таба
Аджал эсин бургъанлай.

Этдинг кёпюр
Бауурунгу тенгинге
Аны суйрей,
Эшик таба джан атдынг.
Керек кюнде
Джетиб аны кёлюне,

Ахыр кере
Кюн джарыкъгъа къаратдынг.

Таш салыуну дараджасы

Нартюх бла таш салгъанын
Мен кёргенме ананы,
Къалгъан эди, эшта, аны
Тюзде бир джан адамы.

Джая эди нартюхлени
Тилек тилей кече, кюн.
Ташны огъур хапарына
Талный эди ол бютюн.

Тепси юсюнде бюртюклеге
Бир джарыкъ кюн тиеди.
Ананы да джашы юйге
Кюнлей джарыб киреди.

Джазыу эсе да анагъа
Джашын юйге къайтаргъан.
Ташында да джашына
Болур бир зат джарагъан.

Мен сюеме...

Мен сюеме гитче суучукъ
Уллу джолну сайласа,
Муратлары толуб аны
Къобан суулай къайнаса.

Мен сюеме джаш терекчик
Терек болуб айныса,
Бутакъларын кёгетледен
Кёлтюралмай тохтаса.

Мен сюеме къуш балачыкъ
Эниклесе анасын.
Тауларындан мийик чыгъыб,
Ийнакъласа къаласын.

Мен сюеме къыз сабийчик
Ёсюб ариу къыз болса,
Анасыча ана болуб,
Ол юйюрюн туталса.

Мен сюеме джаш сабийчик
Джетиб, джигит джаш болса,
Эмиликге атасыча
Сермеб джюген аталса.

Мен сюеме джер юсюнде
Хар зат бирча айныса.
Иннет, нюзюр тас болмайын,
Джюрек кюнлей джарыса.

Насыб

Бир кюн, чириб, суугъа тюшюб кетерик
Тирмен къакъгъыч эсем да джер юсюнде,
Сюйген къызым—юйюмде от этерик, —
От этсе да башха джашны юйюнде,
Эй, насыбды бу дунягъа келгеним,
Джарыкъ кюнню, сюймекликни билгеним!

Насыблыса, бил!

Зем-зем сууну тамчысыча,
Таза болсанг халкъынга,
Бала ичген ана сютча,
Ол кюч берсе къанынга,
Насыблыса, аны бил!

Минги тауну чал башындан
Кетмегенча ариулукъ,
Зарлыкъ этиб биреуге
Джетдирмесенг ауурлукъ,
Насыблыса, аны бил!

Учундуруб алгъа ёхтем
Джюрегинги-къанынги,
Халкъынг ючюн къуллукъ этсенг
Аямай сен джанынги,
Насыблыса, аны бил!

* * *

Джашау бизни эркелетед,
Хар насыбдан юлюш этед,
Джарсыланы сездиред джер,
Кёкге кёксюл бояу теджейд.

Ол бояуну кёксюллюгюн
Сакълаялсакъ базыб бюгюн,
Джашау бизге хыны болмаз:
Кенг аркъасын бизге бурмаз.

Энтда сабий тууду кычырыкъ этиб,
Хапары тийреге кьалды терк джетиб.
«Къоз бёркге» ууланганла тюдюле аз,
Уллу, гитчеден да толгъанды арбаз.

Сен да, илинесе, барыб джау джибге,
Муратлыса чыгъаргъа сен мийикге.
Алкын аз кюч кирсе да саннга-билекге,
Ышанаса таукел ургъан джюрекге.

Джибден тутуб, чыгъа барыб сен ёрге,
Ычхынаса, тайыб кетиб, энишге.
Уууланаса сен джангыдан «Къоз бёркге»,
Бой салмайын кюрешесе джау джибге.

Къыйын болуб, мен сынагъан джолла да,
Джашауумда тайгъандыла кьолла да.
Алай а чыртда къарамай бир затха,
Тёпбелеге чыкыгъанма, турмай артха.

Шохум, учундура билсенг а джюрекни,
Менича хорларса сен тауну, тикни.
Кюнден кюннге уа кюч алырла кьолла,
Алагъа тыйгыч салмазла тик джолла.

„Менменчи“

Аны къайда кёрсенг да,
Кесин махтаб сёлешир.
«Терс айтаса», десенг а,
Ачы тукъум демлешир.

Сюйгенича махталмай
Къалса, ичи кюеди,
Сора кёлюн басалмай,
Отдан кёлек киеди.

Биреуге уа буруб сырт,
Эслемейин къояды,
Керексизге къутуруб,
Адамлыгъын джояды.

Терек бла джар

Терек джаргъа айтады:
— Мен ёсерге сюеме.
Сен оюлуб тебресенг,
Мен джарсыйма, кюеме.

Тамырымы ачаса,
Оюла да сен хаман.
Мени бек ачитаса,
Алай бла ётед заман.

Джарны былайд айтханы:
— Менде джокъду чырт терслик.
Къобан сууну къобханы
Бизге этмейд игилик.

* * *

Бош айтады биреу халкъны къарата:
— Сууну джокъду,—деб чыртда бир джарасы.
Алай эсе, толкъунларын сарната,
Андан тынчылыкъ нек билмейди джагъасы?..

Чалкъыда

Кюз кышлыкъгъа суююне,
Биз салабыз дюрюле.
Эртден чыкъда хыршылай,
Чалкъыланы джануулай.

Тизилгенбиз джорукълу
Джашар ючюн зауукълу.
Кёкде баргъан турналай,
Бир-бирибизни ызлай.

Тамадасы джыйынны,
Буруб алда мыйыкъны,
Кёргюзтеди бизге джол
Къоймай кышлыкъ, ёзен, къол.

Бирде чалкъы тюбюнден
Джарашылгъан юйюнден,
«Дюрюлдейди» бёдене
Биченликге кёллене.

«Бешкъарышны» джырына
Шоркъа суу да табына,
Алгъышлайды кёзюуню,
Эте джарыкъ эжиуню.

Ауазында шоплукъну
Джаш, къыз сезиб токълукъну,
Къуюлгъанды дырыннга,
Болушургъа джыйыннга.

Майна, сыртда лыппырла,
Джалан-джалан дуппурла.
Лыппырладан антаула
Тизедиле таулула.

Ашыкъмайды аыз да,
Тынчайтыргъа не аз да.
Ийнакълайды джанланы,
Тирилтирге саяланы.

* * *

Кесим кесек эсем да,
Кесегиме дунияны.
Инсанланы ичинде
Уланыма инсанны.
Иннет джазым инсанны
Ёмюрлюкге къулуду:
Джюрек гитче эсе да,
Сюймеклиги уллуду.

Кёмер эдим суу тюбюнде джарсыуну

Джюрекледен
Къайнаб чыкъгъан джарсыуну,
Джер юсюнде
Къыйынлыкъны, бушууну
Мадар табсам,
Джюклеб барын кемеге,
Кёмер эдим
Суу тюбюне, тереннге!

* * *

Бал татытсанг джашынга,
Кёб туз къуяр ашынга.

* * *

Иги отну ышырыр,
Юйдегисин джылытыр.
Аман гырджын джашырыр,
Кюнюн зыраф ашырыр.

* * *

Ариулукъгъа джан атабыз,
Кесибизни терилтиб,
Аллаххача табынабыз,
Анга джюрек эритиб.

Не келеди ариулукъдан,
Къарча эсе суугъу?
Кертиликни зауугъундан
Толмай эсе суулугъу?!

* * *

Керпеслениб ёседиле
Гюлле мешхут къалауда.
Тау хауаны кюсейдиле
Айхай, чексиз аламда.

Ана джюрекни къач чагъы

Эртде огъуна тюшдю
Къысханикге чыкъ.
Къош салдыла
Къачны багъыр кюнлери,
Тёкдю-тёкдю
Къач кёзледен джыламукъ,
Такъыр болду
Аналаны кёллери.

Къайдан табхын
Мадар озгъан джашлыкъгъа,
Бойсунурча
Джанкъылычны кёпюрю?
Ана джюрек
Хош болмайды къартлыкъгъа:
Ушатады
Къач чагъына ёмюрюн.

Анама

Огъурлуду туугъан анам,
Ол саулукъда мен абынмам.
Джазгъы кюнде джаратханды,
Джарыкъ Кюннге къаратханды.
Бешик джырны кёб айтханды,
Ана сютден гамайтханды.

Керек кюнде къолгъа къалам
Тутдургъанды сыйлы анам.
Терс атласам эсгертгенди,
Бауурунда ёсдюргенди.

Мени бла бирди джаны,
Къыйын кюнде бек излейме аны.

Берчли къолла

Уялмагъыз кесигизден
Кёбно кёрген, джигер къолла,
Башланалла хаман сизден
Ёрюшлеге чыкъгъан джолла.

Джашырмагъыз кесигизни
Хота, хурджун этегинде,
Чирчик-чирчик теригизни
Къызгъанмагъыз керек кюнде.

Узатыгъыз сиз аланы,
Буюкъмайын бир инсандан.
Джукъдурсагъыз дараджаны,
Джер бай болур асылладан.

Байракъ этиб антыгъызны,
Учунугъуз хорламлагъа.
Ма, ол халал хакъыгъызны
Джоралагъыз тюз халкълагъа.

Ол сагъатда берчлеригиз
Бюртюкчече тёгюлюрле.
Ол берчледе кюзгюдеча
Кюзлюк ишле кёрюнюрле.

* * *

Кесибизни
Бирде къушха санайбыз,
Киймесек да,
Хар бирибиз бирча бёркню.
Тау башладан
Кийиклеча къарайбыз,
Имбашыбызда
Кёлтюргенча кёкню.
Нек билмейди
Кёкден джерге тюшерге
Дюрген джюрек
Заманында сорушуб?..
Булутла да
Бирча халда мийикде
Турмайдыла
Джитилеге къонушуб!

* * *

Узункъуйрукъ джануарчыкъ
Джай чиллени сюеди.
Джылан къаблы бу джанчыкъ
Хаман джашил киеди.

Кём-кёк кёкдю сыртчыгъы,
Къарын тюбю аны — акъ.
Ол сарыубек башчыкъды
Джюрютеди тёрт аякъ.

Узункъуйрукъ таулада,
Джайлыкълада джашайды.

Сакъланыргъа джауладан—
Тешик анга джарайды.

Эс элеген эсинде,
Оюмланы уятыр.
Джануарчыкъны уа атын
Къыйналмай ким айтыр?

* * *

Сюймеклигинг кюйдюрсе да бек ауясуз,
Кёлюнг къалыб, чыгъа тебресенг арбаздан.
Кетгенинге къыйнала, ачый тохтаусуз,
Джюрегим сени кюсеб башлад бираздан.

Билеме, сенсиз джаз да ушамайд джазгъа,
Къууат, къууанч да келмейдиле арбазгъа.

* * *

Мен джер эсем,
Сен кюн бол.
Джылытыргъа
Джигит бол.

* * *

Джылайдыла бюгюнюлю
Къара булутла.
Къыйнайдыла сезимли
Джюрекни ала.

Шылпы джангур кьоймайды
Мени кьалкьыргъа.
Мыдах сагъышларымы
Эсден артыргъа.

Джокъламайса энди сен
Тюшюмде мени:
Артыкъ кёреди манга
Джангур да сени.

* * *

Учундурур джюрекни
Татлы сезим ёмюрге.
Тыйыншлыды эсгертме
Ийнан, сюе билгенге.

* * *

Джангыдан келгендиле сейирлик кюнле,
Чагъадыла тюзледе биягъы гюлле.
Сенсиз кьарарым да келмейди алагъа,
Тюшюб турсам да бу ариу дуниягъа.
Сенден хапар билирге чыкъгъанма джолгъа,
Белгинги да ийнакълай алгъанма кьолгъа.
Кёрюнеди кьысха джол бек узакъ манга,
Ашыгъама ариуум, туберге санга
Сууукъ сёз киргенин, билеме, арагъа.
Бизни биреу излейди айырыргъа.
Джалгъан сёзге ийнаныб кьыйнайса мени,

Сюялырмы бир инсан менден бек сени?
Сезимлерин сезмезча суйген кёзлени
Кимден эшитдинг, ариуум, кука сёзлени?
Бек сейирди, кыйынды, дуния дегенинг,
Тыйыншлыды ол затны ариу, билгенинг:
Терилтмезге кесинги терсликге сакъ бол,
Тюзлюк бла бир джолгъа чыгъыб къалса ол,
Суймекликни кючюдю аны дженгерик,
Ариу, джашау джолунгда джарыкъ тегерик.

Атдыралмайма пангымы

Атдыралмай,
Ариу, джарыкъ тангымы,
Амалсыздан
Эс байлыкъны къазама.
Кечелени
Къысхартыргъа талпына
Назму тилде
Санга къагъыт джазама.

Керек сёзюм
Ауузума тюшмейди.
Алгъанса да
Сен адаргы эсими.
Джюрегим энди,
Бил, тынчлыкъ билмейди.
Сен сюесе
Кемсиз къуру кесинги.

Суймекликни
Джырчысыды джазыгучу,
Джырлармы да
Джюрек сен кёл бермесенг?

Нек этмейсе да
Сен мени назмучу,
Ол эм суйген
Назмум, ариу, сен эсенг?!

* * *

Къобан джырын джырлайды
Къызыл тангны къойнунда.
Джюрек сени джокълайды
Аны айлакч бойнунда.

Нюзюрлюме бюгюн мен,
Ариу, санга туберге,
Сезимлени кълюмден
Санга сауग्ъа этерге.

Кюн барады сылджырай,
Джерни ийнакъ, ба эте.
Сен да, ариу, ма, алай,
Кел аллыма къл эте.

Кюн джолуна кертича
Санга керти болурма.
Суймекликге хар къуру да
Кир къондурмай турурма.

* * *

Урлаб кетиб, суйдюралмам кесими.
Кирит салыб тыялмазма юйюмде,
Адамлыгъым сагъайталмаса сени,
Джашарса сен унутулмай эсимде.

Сакъларма мен сени, ариу, тюнгюлмей,
Хаух дуниядан ёмюрлюкге кетгинчи,
Сюймекликни келечи кёгюрчюню
Келиб сени джюрегинге кёнигунчу,

* * *

Джарашады сюймеклик
Джырча назик джюрекге,
Чырт аман кёз тиймесин
Ол кёбузлу тиекге.

Сюймекликни сыйы...

Къарт да, джаш да биледи
Сюймекликге сый бере.
Тюз джюрекге келеди
Ол суююне, кёл кере.

Джюрек тохтаб къалса да,
Онгмаз аны джулдузу.
Сюймеклик дуу джанса да
Чырт тас болмаз джол ызы.

Сюймекликни ёлчеми

Сюймекликни санга, бир айт,
Мен не бла ёлчелейим?
Джюрегимде аны оту
Джарытады кечелени.

Сюймекликни мийиклиги

Сени юсюнгден сагыш эте джашайма:
Сенге сюймеклигим—ушайды мийик таугъа.
Кече-кюн да мен тынчлыкъ билмей сакълайма,
Сюймеклигингден къачан этериксе деб саугъа.

* * *

Тар джюрекни къорлугъу —
Экибетлик, ётюрюк.
Сюймекликни байлыгъы —
Джюреклеге кертилик.

* * *

Излемейди нохта бау,
Билсенг, керти сюймеклик,
Керек тюлдю анга дау,
Неда джюрек кюймеклик.

Сюймекликге кюлмегиз

Сюймекликге кюлмегиз деб тилейме.
Бек къыйынды аны джашау джоллары.
Бир джылатад, бир джырлатад билеме,
Джер юсюне джылыу тѣкген къоллары

Сауут-саба зынгырдау
Джылатады миллетни.
Сюймеклик кьонгурау—
Джырлатады поэтни.

Барды сизден пилерим

Шо, инсанла,
Мени сизден тилерим:
Къазауатны
Отун юрюб турмагъыз.
Мыдыхында
Адам этни тишлерге
Таукел болуб,
Джолну ары бурмагъыз.

Уруш отну,
Джарсыууну орнуна
Сюймекликни оту
Джансын джюрекде.
Сюйгенле да,
Бир-биринден къууана,
Джашасынла,
Айтылгъанча тилекде.

Санга

Мен ашыгъыб келеме
Туугъан элиме,
Тансыкъ салам береме
Къартха, тёлуге.

Ма, бурулду, алгъынча,
Джолчукъ кёзлеуге,
Кёрюннюкча бусагъат
Сен да кёзюме

Майна, хар зат турады
Энтда орнунда.
Къулакъ суучукъ барады
Джырлай джолунда.

Джокъду джангыз былайда
Эски суу тирмен
Сени сакълай болгъанма
Тирмен къагъгыч мен.

Ол сагъатда мен, къозгъаб.
Джюрек тенгизни,
Джазгъан эдим санга деб
Назму тизгинни.

* * *

Ма, бюгюн да кертиди
Джюрек джырына,
Назму тилде этеди
Саугъа сарынга.

Ашыраса джашауну
Башха бла сен,
Нек къыйнайды джазыуунг
Айырыб менден?

Барды дейле джюрекден
Джюрекге да джол.

Санга джетмей нек кълды,
Алай эсе ол?

Менми болдум огъесе,
Ма, бу затда терс?
Ким бералыр, айт, манга
Сюймекликден дерс?

* * *

Бек суйгенинг сени сенича суюлса,
Тыбырынгдан кълчмаз кълуанч, айтыргъа.
Джюрекледе хакъл суймеклик айныса,
Излер ары ол джыр болуб кълайтыргъа.

* * *

Бълюнуб мен насыбха,
Бюгече джыр джырлайма.
Кълз джетдире сагълатха,
Мен аллынга къларайма.

Таракъл, таракъл таулагъл
Ай да ёрлей барады.
Садакъллары да майна
Таракъланы марайды.

Бизге айлы кечени
Тейри сынаб бергенди.
Сени манга ажымсыз
Ол тыйыншлы кёргенди.

Сюймекликни къачына,
Ариу, кел кър болайыкъ.
Джюрюшюне джашауну
Бирге юлюш кършайыкъ.

Сюймеклик

Мында, Къара тенгизни,
Джагъасына кърсылыб,
Баш къргъалла кемеле
Тубанладан сарх кърсыб.

Мыдахдыла менича,
Нек эсе да, бек ала
Салкъриндыла къргюмча,
Кърчюб баргъан турнала.

Сени, аякъ тюрбюнде,
Сюймеклик да чакракълай,
Таууш къроя эсимде,
Кетди учуб, чыпчыкълай.

Ариу, джылы аууазынг
Бурду манга аркъасын.
Тешерми да энди шо,
Назик джюрек кърарасын?

Кърюйду кетген сюймеклик
Кърачха мугур шартларын,
Кърызгъанады энди ол
Менден кърызыл тангларын.

Эдельвейс

Джашауумда
Насыбымы джулдузун
Кёб изледим,
Къая ранда ийиб эс...
Джеталмадым
Джитилеге, мен тюзю,
Сакъласа да,
Кёзбау гокка—Эдельвейс.

Нек толмайды сора нюзюр?

Билемисиз, таулу къызла,
Сюймекликге шежде эте?
Къарайдыла ызыгъыздан
Тюз уланла нюзюр эте.

Джаш джюрекле излейдиле
Тюбеширге сизни бла.
Къозгъайдыла сезимлени
Сизге ийнакъ, ба, къор бола.

Табынады джазыууна
Аллаххача хар бириси,
Джюрек суйген ариууна
Ышарады кетиб эси.

Унамаса узатыргъа
Ариучугъу къол уланнга,
Ёчдю джюрек къызыныргъа
Къызгъа бере уллу багъа.

Тюз уланны огъурлугъу
Джаш джюрекде таркъаймайды,
Кирсизликни джоругъуна
Киши кюрен тарталмайды.

Сюймекликге төредиле
Ол себебден къыз джюрекле.
Кёз джашланы нек төгелле,
Сора нюзюр толмай, кёбле?!

* * *

Къалай бек сие эдим мен сени,
Энди уа эсими бёлмейсе мени.

Бир затдан да сен хапар сормагъанлай,
Джарсыууму ангылай эдинг, къарагъанлай.

Джангыдан тюбешдиле бир-бири бла кёзле,
Джюрекледен чыкъдыла джылы сёзле.

Джелле булутладан ариуладыла кёкню,
Кёкде кёрдюм джарыкъ бетин кюнню...

* * *

«Юйюнг бла джау болгъунчу,
Элинг бла бол сен джау»,—
Дегендиле бурунгула,
Анга шагъат халкъ, кюн, тау.

Ким базгъанды нарт айтыуну
Бурну бла тюртерге,

Уясына ташны атыб
Танг гугуклай кетерге?!

Таурухдача аллай бир зат
Таулада да болгъанды.
Тиширыугъа битиб къанат—
Кеси-кесин джойгъанды.

Айтыудача, аман ишни
Эри тюшде джекгенди.
Керти болуб осал тюшю
Ол аманнга джетгенди.

Балаларын ана атыб,
Джангы джашау ачханды.
Сюймекликни учуз сатыб
Ёз къаласын чачханды.

Тюз таулу да джарсыуладан
Айланганды джер тырнай.
Уялгъандан кёлекгесин
Джашырыргъа джер табмай.

Сатанай да эшитмегенди
Быллай затны джашауда,
Бир юй бийче кетмегенди
Эриг къоюб бушууда.

Чакъырыргъа табмайдыла
Балалары ананы,
Унуталмайдыла ала
Джылы ана къолланы.

Алай къалай алдадыла
Ышангылы хур къолла,

Ийнакъ эте нек талдыла
Билген кьолла кёл ала?

Ким биреуге джарсыу кюреб
Кеси насыб табханды?
Сабий кёзню суулу кёрюб
Айт, ким рахат джатханды?!

Ма ол тузлу джыламукъла
Терслейдиле ананы.
Эрини да кёз джашлары
Онгдурмазла чырт аны.

Ол джюрюген джарыкъ джолда
Джюрюмейди джууукъ, тенг,
«Къабырым да болсун,—дейди
Къабырындан,—халкъ да—кенг».

Къайтыр ана арбазына,
Не десенг да, сокъраныб,
Айхай, сынган тюз джюрекни
Ким сау этер джан салыб?!

* * *

— Суюген, суюген,—дейдиле да, —
Сюйдюрелле нанымы.
Аллах алыб нек къоймайды
Тюз къатында джанымы?

— Суюген, суюген эй, деселе, —
Ит юреди ичимде.
Сюймекликден не келеди
Кёрмей эсем тюшюмде?

Сюйгенчигим къайда болса
Эсим анда къалады.
Кёзлерими къаты къыссам,
Туз джыламукъ тамады.

Сени орнунгда мен кёралмам
Тенглеринги бирисин.
Къара суугъа къарасам да
Кёрюнеди тюрсюнсюг.

Сюйдюм сени, ариу наным,
Сюймекликни кючюнден.
Джашыралмай эсем аны
Аз кюлмейсе ичингден.

Къыз тенглерим, къуджур ауруу
Санларымы талайды,
Къанлы джауча сюйгенчигим
Киши ауузгъа къарайды.

* * *

Суу бойнунда бир ташчыкъ,
Аны таба атлайым.
Тынгылачы, о, джашчыкъ,
Савга алгъыш айтайым.

Юлле тарта келесе,
Тогъай чыгъа тютюню.
Алыргъа ант этгенсе,
Бузулмасын тюрсюнюнг.

Юйден чыгъыб барама,
Сагъыш эте башыма,

Ананг келсин аллыма,
Тилей мени джашына.

Сизни мийик юйюгюз,
Тютюн этиб кюймесин,
Менсиз тыбыр кюлюгюз
Эшик бетин кёрмесин.

Машинада джюрюйсе,
Бек къркъама джанынга.
Тёртчархлынгча тириесе,
Кёз тиймесин санынга.

Тул кишини суйгенме,
Кёз алалмай къашладан.
Садакъагъа тилейме,
Къызла, аны джашындан.

* * *

Къолумда къолджаулукъчукъну
Тиле, санга берейим.
Тюлкю болсанг, къуйругъунгма,
Алдаялсанг, кёрейим.

Суймекликге къан джаумасын,
Эркинликни сыйырды.
Кесмей джара, джарсыу салды,
Джаным саулай эт сылды.

Мен сынагъан къыйынлыкъны,
Къызла, арты болурму,
Суймекликге бек кертини
Муратлары толурму?

Сюймеклигим—намысымды,
Тиле,—санга берейим,
Керек болса ол насыбны
Санга кѡюб ёлейим.

Къачма, наным, джазыуунгдан,
Джарлы этме кесинги,
Ауру да сен аурууумдан,
Бери бир бѡл эсинги.

Кѡлумдады бил, джазыуунг,
Тиле, санга берейим.
Тюлкю эсенг,—кѡуйругъунгма,
Алдаялсанг, кѡрейим!

Наныма

Къачхы джелле тюлмюдюле
Кѡаураланы кѡатдыргъан.
Джетген кѡызла, сюймекликди
Белни кѡаты тартдыртхан.

Наным бизге келген кече
Арбазыбыз кѡар эди.
Акѡ мангылай, кюлген кѡзле,
Кѡызла, анда бар эди.

Тюлед, аны аты наным,
Наным дедим атына.
Тюшермеми аны бла
Энди тенгиз кѡатына?

Эли башха, элим башха,
Узакѡ болду арабыз.
Чачды кесин уруб ташха
Бирге баргъан арбабыз.

Джокъду дауум, къызла, къачха,
Ол чагъына тѣреди.

Налат болсун къутукъ башха...

Къаллай наным бар эди!

* * *

Къойсала да джюрекде
Джылла бушуу джетекле,
Къоярламы джырларын
Бу сезимли джюрекле?!

* * *

Джукълатмагъыз
Сабий кѣзде насыбны,
Аладыла
Тутуругъу аламны.
Джазыгучу да
Болур керти насыблы
Сыйлай турса
Сабий къачын къаламы.

Сагъыш этсем...

Сагъыш этсем, бек кѣбле
Назму тилде джазадыла,
Поэзия, мода болуб,
Не затны да сызадыла.

Ол чайналгъан назмуланы
Чырт джюрегим ушатмайды.

Магъанасыз хазналагъа
Ол заманын бошатмайды.

Сюрмегенме мен ызындан
Бир моданы да талпыныб,
Ышанмаса аууазына
Ким туралыр да табыныб?

Къаргъача «къар» деб бошаргъа
Джете эсе эс ангысы,
Олмуду да джашауунда
Поэтни деу магъанасы?

Поэзия—халкъ кюйюзю,
Ала оюу хар бир чыгы.
Насыблыды, анга юзмей,
Ким къошалса джангы чыкны

Керпи поэпге

— Джазалмайма,—дейсе манга,—
Энди назму, назму халда.
Мен а санга табынама,
Табынганча огъурлу тангнга.

Теджелгенди оюм санга,
Сен джазарлай назму халда.
Ушай эсе назмунг тангнга,
Сен поэтсе, ийнан анга.

Джетмей эсе чырт кёлюнге
Джазгъан затынг назму халда.
Шартынг ушайды поэтге
Андан уллу насыб къайда?!

* * *

Кёб къарама сен кёкге
Оюмланы да джерлеб,
Берир ючюн махтауну
Айгъа, джулдузгъа терлеб.

Джазда сабан юсюнден
Кёб джазмайса сен талпыб,
Нек кетеди ол эсден
Башха джары, джол табыб?

Суймеймилле кюзлюкле
Джол салыргъа мийикге.
Чабук эте, тюзлюкге
Ышарыргъа нюр кёкге?

Берчли къолну юсюнден
Нек джазмайса сен джырла.
Къайдадыла тюзледен
Мюрзеу алгъан адамла?

Керти поэт эсенг сен,
Урунуугъа багъа бер.
Бил суратлай джашауну
Халкъынг бла ата тер.

Джуртунгу да унутма,
Чыгъар сыйын мийикге.
Джюрек отну сууутма,
Джыр джакъ болсун тюзлюкге.

„Лермонтовну эсге пюшюре“

Некди мыдах шам табигъат шо былай?
Бёленгенди Бештау къара тубаннга.
Чын, погон да мында, мутхуз джулдузлай,
Тунакыдан къарайдыла аламгъа.

Услу кёклей, бек хыныды бюгюн тау,
Салжъынланыб къашын, башын тюеди.
— Джаш поэтге джау табады къаллай дау?—
Деб ичинден кемсиз къара кюеди.

Кёб заманмы озду эки арадан
Ол Пушкинге джылагъанлы кююнде?
Энди бюгюн сакълаб кесин ол джаудан
Сюеледи чынгыл джарны эрнинде.

Акъ джелпекни алыб мурат ышаннга,
Къара ишден тоймай къара атады.
Эркинликни къайыгъындан бошаргъа
Зар джюрекге, алай а танг атармы?!

Ким кёмалыр Мцырини тар кёрге?
Табылырмы джер юсюнде аллай кюч?
Тюшмез сыйынг, поэзия, чырт джерге,
Джашауунгда сен кёрмезсе аман тюш.

Сен заманны ёхтем кёллю джигити.
Хур джашауда туралмазса къысылыб.
Джер кёрсе да сенлей бек кёб джигитни,
Бештау сакълар деу атынгы сарх къысыб.

Турамыса юч пальманы унутмай?
Къум тюзледе юч ёхтемли пальманы,
Къатылса да кюн иссилик аямай,
Ёлтюралмаз не къум, не кюл аланы.

Сен къарайса Бештау атлы шахаргъа,
Джашил тийре терекледен толгъанды.
Къууанаса алгъа ургъан джашаугъа
Кёгюрчюн да инбашынга къовнганды.

Ахлуларынг солуйдула былайда,
Бир-бирине ачыкъ кёлде суюнююб.
Таулулача тартадыла орайда
Биргебизге акълы-кёкло кийиниб.

Келтирсек биз къабырынга гоккала,
Сен тюбейсе аллыбызгъа кёл бере.
Узатабыз биз аланы уяла,
Джаным, сангә хар къуру да сый бере.

Джюрегингде тохтаса да джюзген окъ,
Джашау санга ёмюрлюкге болду джокъ.
Поэзия ёлюр да деб къоркъуу джокъ,
Чыкъмагъанды кёбден алкъын аллай окъ.

* * *

Биягъы мен кече назму джазама.
Къабыргъадан Пушкин да шош къарайды.
Эс байлыкъны аямайын къазама.
Кирпик къакъсам—Лермонтов чач тарайды.

Жюри деген эс джыяргъа къоймайды.
Кюрешеди сюзюб, тинтиб оюмну.

Бир аууаз да буйрукъладан тоймайды:
— Ат къаламны, джаша,—дейди—оюмлу.

— Бек эртдеден чыкъгъандыла аланы
Фахмулугъа сый бердирген затлары.
Юлгю болуб халкъгъа энчи хаталары,
Махтау бла айтылады атлары.

Къатыдыла ол мен кёрген сюдюле,
Кёллерине мен къалай джетейим?!
— Джаз,—дейдиле,—бизден эсе иги джаз.
Олду сени бизге саугъа этеринг.

Мен сакъладым...

Тыбырымда от этер деб,
Бир ариуну
Сюйдюм да,
Санадым кёкден тюшгеннге.
Ариу а, джашырды
Кесинде кёб аурууну:
Тенглик эталмады,
Аны бек суйгеннге.

Чыгъардым мен
Аны кёкге джангыдан,
Суймекликни
Тогъуй къара джалынын.
Тёге болур
Энди джулдуз джанындан,—
Менден алай
Бек къызгъанган джарыгъын.

Амма, кёбдю
Сюймекликни огъуру.
Джер суюмеклик
Джер юсюне джетеди.
Мен сыйлайма
Ана къачын хар къуру:
Ана ызын
Къызы узакъ элтеди.

ДЖЮРЕК КЮНДЕН ТОЛАДЫ

Башха тилледен кёчюрюлген
назмула

* * *

Джордж Гордон Байрондан

Мен билмейме джаным къайда букъгъанын.
Сюекме деб джарсымайма кесим да.
Мен чагъыргъа бюгюн сауут болгъанма,
Хапарсызды энди андан эсим да.

Сюймекликни сезимлерин да сезе,
Джашай эдим мен да тарта чагъырдан.
Керек болса джарсыулагъа да тёзе,
Айланганма тансыкъ ала мен андан.

Мен бир джукъгъа джарамайын тургъанма.
Тар къабырда кёб джылланы ашыра,
Табигъатны этген иши джараша
Зем-зем суулу чагъырдан да ургъанма.

Акъылым да турду манга турсунмай,
Ма, ол узакъ заманланы ичинде.
Кефли чагъыр а тамчысын къурутмай,
Энчи шартын сакълагъанды кючюнде.

Тенгим, сен да ич чагъырдан баш бурмай,
Дерт алыргъа заман санга келгинчи.

Джер юсюне турмаз башха джан туумай,
Къууан анга хаух дуниядан кетгинчи.

Кёбню кёрген джашау бизге кюледи,
Ким тилекчи болуб анга баралыр?
Сюек сауут а хурметге төреди:
Чагъыр анда кёз къарата чайкъалыр...

Сабий оюн

Роберт Рождественскийден

(«Эм Узакъ западда» деген циклден)

Булут джерге этек джая барады,
Мукъут джелден тенгиз ийис урады.
Келгендиле паркда ойнаргъа сабийле,
Сюймейдиле эски оюнну энд кёбле.
Безгендиле индеецледен ала,
Тойгъандыла бандитлеге кёл сала.
Барды мурат джангы оюн ачаргъа,
Ол оюнда президентден бошаргъа.
Бек узунду бу оюнну арты да,
Ма, башланды джангы оюн аллындан:
Президент да къарай кёксюл машинадан,
Ашыгъады къайры эсе да ажымсыз,
Кёк машинаны бек сюреди оюмсуз...
Тилейди ол, ёлтюрмегиз деб дженгил:
«Тюлдю,—дейди,—былайда ёлюр джерим.
Ачыкъ джерден терк кетерге кьоюгъуз,
Ёсюмлени теренинде союгъуз...»

Дживса кийген, герох такъгъан сакъчыла
Президентге болгъандыла джакъчыла.
Ҷенг къанатлы бёркле кийиб, ызындан,
Келедиле уллу кёллю, базгъандан.
Аякъ машина бла къатыны ётеди,
Эки аягъы майна джерге джетеди.
Кийингенди, адетдеча, бек къуджур,
Юбкасы да тобукъ башдан, бек чубур...
Президент бек юлюшлюдю чырайдан,
Къыздыргъанды ол машинаны джангыдан.
Озады терк сакъчыланы джорукъсуз,
Тебед джюрек кёкюрекде къркъуусуз...
Кёкенледен чыгъады шкок таууш,
Шошлукъ бузулду, баргъанча болуб уруш.
Атылады талай кере энтда шкок...
Къыйын кюнде президентни джагъы джокъ.
Ол машинадан ауа-сауа чыгъады,
Узакъ бармай, ол джыгъылыб къалады.
Болушмайды дарман-дары, ай, медет!
Джан къайгъылы болуб къалды президент.
Тюнгюлдюле энди андан сакъчыла,
Чакъырдыла къатынын да къатына,
Жакелина абзырайды, эй, бютюн,
Джыламукъла джууадыла акъ бетин.
Кюн иссилик тегерекни къысханды,
Санларымы бир сууукъ тер басханды.
Къарайма да, сакъчыланы кёреме,
Ёлтюргенни излейдиле, сеземе.
Хакъ джюрекден излемейле мурдарны,
Разыдыла табмасала да аны.
Кёзбаулукъгъа ачхандыла къуугъунну,
Къоймайдыла мылтыкъ, герох атынуу...
Тамбла уа бу тынгысыз ёмюрню
Къаллай оюн ачар инсан тёлюсю?

* * *

Вероника Тушновадан

Къояса деб
Чырт къоркъмайма сен мени,
Бир башха
Тиширыу ючюн, эсгерсенг,
Къоркъама мен
Кёрюнесе деб манга,
Башхаланы
Бирисича бир кюн сен.

Ангыларма
Къалгъанымы джаб—джангыз,
Къум тюздеча,—
Ол дуу джанган шахарда.
Ийнанырма
Ол сагъатда ажымсыз,
Джокълугъунга
Бу дуняда, не анда.

Джюрек кюнден полады

Гюлджамал Мурзаевадан

Ана, ана! Мен, тынгысыз аналай,
Къанат къагъыб къанатлыча учарма.
Кир иннетин, терсликни да айгъакълай,
Ана деген аууаз бла бузарма.

Анам десем, бала чагъым къайтады,
Оюнчакъла тутдургъанча къолума.

Анам десем, джюрек кюнден толады,
Нюр чачылыб къарангыда джолума.

Сау дунияны дуу джарытхан анала,
Ауазыгъыз джарсын душман джюрекни.
Джер джюзюнде тохтасынла урушла:
Бир кёрейик толгъанын бу тилекни!

Ётмекни къачы

Татъяна Иноземцевадан

Джокъду бир зат мени сартын,
Ётмекден учуз—
Табылады ол тюкенде
Терт шайгъа, сёзсюз.
Келтиреме, силке аны,
Хызеннге салыб,
Бир кесек да ма ол затха
Тамаша болуб.
Мен а нечик кюрешеем,
Урунуб джерге,
Хар къылчыкъгъа,
Гурт тауукъча,
Къанатны кере!
Мен а нечик кюрешеем,
Джанымы атыб,
Тюшюрмезге аны сыйын
Джерге, ант этиб!
Кёкге сескекли къарайем,
Сууукъну сезиб,
Къар тюшед, деб къайгъыраем,
Замансыз келиб.

Урушуб да кюрешеем
«Къурч атлылагъа»,
Тюйюшюрча демлешеем,
Джаныб алагъа
Мен джашайма андан бери
Керти ийнана:
Ётмек, сенден багъалы зат
Джокъду дуняда!
Бу ийнанмакълыкъ сингенди
Джюрек къаныма
Ма ол халда ёмюрлюкге
Ётмек джанлыма.
Тилекчиме туудукълагъа:
Этигиз къачын,
Уллу хариф бла джазыгъыз
Ётмекни атын!

Агроном

Джер устасы
Болмакълыкъ, бил, тынч тюлдю!..
Ол кёреди
Мюрзеу башда чыкъланы
Хар кимча тюл,
Башхаладан бир тюрлю,
Биледи да
Тахсаларын чакъланы.

Ол демеклик,
Танг алада тору атны
Бауда джерлеб,
Чыкъгъанчады тарлыкъдан.

Джазгы джел да,
Джайыб, хурмет къанатны,
Келгенчады
Сюрюб тюзде ызынгдан!

Джашаууму,
Джазыууму бюгюн мен
Тюзлериме —
Этгенме да аманат,
Ауур башлы
Кюзлюклени хар бирин
Айнытама,
Тохтаусуз этиб «къазауат».

Будай башны
Аш-суу тилей билгени
Джер саугъады,
Манга джашау терекди.
Аууазына,
Гурушхасына Джерни
Хакъ джюрекден
Тынгыларгъа керекди.

Джерни джылыуу

Бу джерге тырмашуу
Башланыр февральда,
Сезилгинчи джылыуу
Топракъны халында.

Хур джерни гыртына
Эй, талыйды къолум:
Этдиргенди анга
Бек тансыкъ къыш джолум.

Келтириб, джылытыб...
Мен аны кыш кюнде,
Себиучюме урлукъ
Терезе тубюнде!

Бай джерибиз

Баджарабыз огъур ишни,
Эртде туруб, танг ала,
Чыкъ кебгинчи, мылы хансха
Биз киребиз, ыз сала.

Кёк болады кызылууурт,
Къурч чалкъыда от джана,
Тириледи бу сыйлы джурт,
Джукъусундан уяна.

Кёзюн ууа, чыгъады кюн,
Джырын тегеди чыпчыкъ.
Джашнаб джаяды кёк нюрюн,
Къарамлагъа таза чыкъ.

Биз сезебиз табигъатда
Джашау кючню тылпыуун
Туугъан, ёсген хар затда
Джууукълукъну джылыуун.

Ким эслемез сау джанлагъа
Джашау татлы болгъанын,
Бу огъурлу джер алагъа
Ана болуб тургъанын?!

Чибин

Виктор Прытковдан

Не кесек да эсими
Бёлмесем да мен анга,
Къонуб чибин юсюме
Тынчлыкъ бермеди манга.

Кёз туурамда уулана
Тин байлыгъын сездирди:
«Эше шайтан чалыула»
Эс аздыргъа джетдирди.

Чыгъаргъынчы къабымдан,
Къысхасыча, къоймады.
Мени сабыр къанымдан
Ол джелбашчыкъ тоймады.

Юзюгюне налатны
Бериб къуудум начасны.
Джеталмайыи антына
Къойду чибин да харсны...

Саугъа этиб «къыйынын»
Ол чибинлей тохтаусуз,
Ким да болсун, мыйыны
Кемирмесин оюмсуз!

Сый береме поэтге

Окъугъанлай ма бу назму китабны,
Мен сейирлик таурухлагъа тюшеме,
Кетиб Къобан джагъаладан—Рязаннга,
Акъ къайынлы джуртну сууун ичеме.

Бир-бирледе тѣзалмайын джылайма,
Хар джашчыкъны Сережагъа ушатыб,
Намуларындан мен, кюнча, джарыйма,
Нюр сѣзлери сезимлени уятыб.

Суратлайды поэт къызыл тангланы,
Къанатлыла айтхан джарыкъ джырланы,
Эртденликде турналаны ызындан
Алгъыш айтхан къатынланы, къызланы.

Къарайма да, сылджырайла тюзледе,
Джазгъы кюннге чабук этген шош гюлле.
Ол Есенин айланыучу джерледе
Гюлле кибик джарыкъдыла, ма, кюнле.

Кѣреме мен, майна, мийик кѣкледе,
Кютеди ай кече джулдуз сюрюуюн,
Къызгъанмайын тѣгерекден джарыгъын
Тереклеге ол джаяды джабыуун.

Ай тюбюнде дарийлеге джасанган
Къаджар къызла, сингиб садны тѣрюне,
Джырлайдыла тереклеге таяныб,
Джетейик деб биз поэтни кѣлюне.

Суу джагъада, аты айтылгъан элчикде,
Эресейни бу багъалы юйюне

Эрикмейин гёзет этед эменчик,
Джарыкъ тангла атдырады юсюне.

Сейир тангда Серезалай уланчыкъ
Чабдырады эркин тюзде тору атны.
Элчиле да барадыла, юзмей чык,
Ол тенгертге юйючгюне поэтни.

* * *

Сескекли джел
Зырма талны булчугъун
Кёл джагъада
Сабыр-сабыр чайкъайды.
Суу юсюнде
Ай да, майна, къубулуб,
Алтын тобча
Рахатланыб джукълайды.

Къайда эсе да
Терен хансны ичинден,
Бир суу бабуш
Белги беред тенгине.
Мен кёз алмай
Бу кёк сууну юсюнден,
Сакълайма, бил,
Тарала эм термиле.

Бек сейирди,
Тамашады бу кече!
Къайдаса, ариу?
Кел къайыкъгъа минерге.

Мен талпыйма,
Сукъландыра кечени,
Сени бла
Кёлге гезет этерге.

Кюн паякъ

Ма, кюнтаякъ кюнбетде
Эритеди къарчыкъны.
Джер тылпычукъ кёллене,
Атланады джарчыкъны.

Ехтем кёллю тамырчыкъ
Ууа хымил кёзчюкню,
Башха болмай косукча,
Терк созады белчикни.

Есюмчюкге замансыз
Чаука къанат кереди.
Къаблаб кюнге терсликни,
Аны чёблеб кетеди.

* * *

Шыбыла кюч дуниягъа
Джайса да кенг къулачын.
Елтюралмаз элия
Кёкню кёксюл къумачын.

Джарыкъ бла къарангы,
Шагъат этиб аламны.
Башлайдыла кюрешни.
Юлеширге баш ёчню.

Ол сейирлик кюрешден,
Аны огъур ишинден,
Батмазлыкъ кюн тууады,
Шаркъны бетин джууады.

Сюйюнеди ай

Тау элими сыйлай, энтда бир кюнюн,
Ингир келди, ушаб мамыр тартыугъа,
Чегетчик да, джасандырыб юсюн,
Ма, бёленди къызыл-ала джабыугъа.

Бир-бирине ышангылы таяныб,
Къалкъыйдыла ёретинлей гоккала,
Келбетли ай — чырай кесек-къууаныб,
Бек сюйюндю шошлукъ синген таулагъа.

Бир сейирли оюнчакълай салыныб,
Къалкъыу этген Къобан сууну башындан,
Ол бет джуууду, толкъунладан кёл табыб,
Нюр тёгюлдю «кёзлеринден-къашындан».

Къызгъанмайын ай кесини джарыгъын,
Мамыр гёзет этди джашил кюзлюкге.
Танг алада, билдире бек арыгъанын,
Солуюм деб, къонду ол такъызюкге.

Амманы ушагъы

Танг алада къар джауады,
Ким да кышны онгсунады.
Джѣге кюртде джуунады,
Ол джюгюне бойсунады.

Таугъа, тюзге, арбазлагъа
Чолпан сютю тѣгюледи.
Амманы къол аязында
Кюмюш бурчакъ эзиледи.

Ол амманы чал башыча
Терек бачха чыммакъ-акъды.
Минги-тауну тюз джашыча
Рахатлыкъгъа шохлукъ сакъды.

Сезиб амма ариулукъну
Арбазында зауукълукъну:
— Нек суймеем мен... Кыш чакъны,—
Деб этеди ѳз ушакъны.

Джигитлик

Морх ауушну сакълагъан джигитлеге

Бизге мыллык
Атханында къанлы джау,
От, сюннго да,
Суйдю анга тюберге...
Халкъ джигитле,
Сизге ѳмюрге сый, махтау,
Бек борчлубуз
Насыб ючюн биз сизге.

Джан бердигиз
Сиз хорламгъа ийнаныб,
Халкъыбыз да
Кёрдю мамыр кюнлени...
Ызыгъыздан
Бузлу ауушха джол салыб,
Чыгъаргъанлай
Биз турубуз гюллени.

Джан кърнашла,
Тенгле, дженгле деб суююб,
Сизге сыйлы
Эсгертмеле да салыб,
Тюшюрербиз
Эсибизге баш ийиб,
Тик таула да
Шагъатлача сюелиб.

Музейде

Къыз суратха
Эсим кетиб къарайма:
Тамгъа болуб,
Къан къатханды къагъытха...
Мен тенгиме
Сый береме музейде,
Джанын—къанын
Атагъанды ол джуртха.

Заман, заман...
Огъурсузенг нечик сен:
Къатылгъанса
Сен джанынга да, джыргъа да,—

Тенг кьолунда
Бере эди джанын тенг,
Бошалгъынчы
Джырлай тургъан джыры да.

Джюзген окъну
Ууу джыкъды уланны,
Чабыуулгъа
Тебрегенлей бизни взвод...
Салмай артха
Джурту ючюн ол джанны:
«Алгъа, тенгле,
Джандыр...—деди,—джаугъа от!»

Ууатыргъа
Джауну ол кюн ант этиб,
Чабыуулгъа
Бек биригиб атылдыкъ.
Плац юсюнде
Тенгибизни келтириб,
Хорлаб алгъан
Тауубузда басдырдыкъ.

Кетди джигит,
Джыргъа талпыб дуниядан...
Келди Хорлам
Къууанч бла джаз бла,
Хорлам кюнню
Сыйлы тарихи ма андан
Джазылгъанды
Суратха къан бла.

Кечеги чалкычыла

Хусин Гашоковдан

Башха болмай шоп тевгизча
Бек кёксюлдю кёк.
Ол солуйду кюллюк джайыб,
Джерге тюбелек.

Чыкъ чечекни букъусуча
Тюшеди джерге.
Салкын аяз кечегиде—
Асыу джюрекге.

Джетегейли—джети кърнаш
Кёкде кыса кёз,
Толгъан айгъа бек сакъдыла,
Табылмазча сёз.

Кёз къамата джашайдыла
Джулдуз кърнашла.
Айлы кече джашнайдыла
Бютюн бек ала.

Бюркгенча накъут-налмазны,
Кёк тамам алайд.
Тегерегин алыб айны,
Джулдуз сюрюу отлайд.

Кёрюнсе да ай къакъгъанча
Кёкде арыб баш,
Булут ичин джарытады
Бирде алтынчач.

Джабсала да къаджау болуб,
Булутла юсюн,
Джарсытмайды келбет ай да
Джунчутуб кесин.

Ол сылджыраб терк чыгъады
Булут тюбюнден,
Ышарады сау дуниягъа
Джангыдан кёкден.

Джел кёчгюнчю булутладан
Къоруйду айны,
Багъыр тазгъа ушатады
Сыфатын аны.

Булутлагъа ачыу эте,
Иш кёллюдю ай,
Джюреклени багъа-багъа
Ол этгенди май.

Джайгъы кече, тауда, тюзде.
Тер атханнга мен
Сукъланама, баш урама
Тенгим, сен билсенг.

Таурухдача, джарыкъ дуния,
Тамашады бек,
Урунуугъа сен кёл салсанг,
Шыкъыртсызды чек.

Бёленгенди бу шошлукъгъа
Чалкычы джыйын.
Бешкъарышха кёзюу джетиб,
Башлайды джырын.

Тамадасы да джыйынны
Чыгъады алгъа.
Кюнлюмлени гымыш чала,
Салады саугъа.

Хыршыны да ол кенг тутуб,
Ёрлейди сыртха.
Не кесек да ушатмайды.
Къалгъанны артха.

Кёзюююнде джыйын башчы
Табыб чыкъдан кел:
— Къадалыгъыз, эй джашла, деб
Чалады таукел.

Ай джарыкъда джылтырайды
Чалкъы ауузу.
Тау тёпесин ийнакълайды
Хурметли ызы.

Къыш, кечеги чалкъычыла,
Мал къалмасын ач,—
Деб кеслерин къысдыралла
Хазыр эте аш.

Хар чалкъычы нюзюрлюдю
Чалкъы юлюшден,
Дамлы ашла тюшедиле
Этилген ишден.

Сый береди ай да тохтаб,
Чалкъычылагъа:
Кёз къыймайды танг алада
Чачылышыргъа.

— Бек махтаулу урунгансыз...
Солугъуз,— деб ай.
Алтын кёзюн иед чыракъ,
Чыкъда къалтырай.

Ай кеси да арыгъанды
Кечеги ишден,
Эригенди, ол азгъанды
Сыйлы джюрюшден.

Бир кесекден тас болады
Хурметли бети:
Айны кюннге аманатды
Энди иннети.

Къышлыкълада къалмагъанды
Джыйындан бир джан,
Джюрекдени бёлегенди
Хур джукъугъа танг.

Джоралайды кюн ариуну
Джер юсюне танг:
Минги тауну тѣппесинде
Джокъ булут, тубан.

Къарт акканы чал башында
Джылтырайды кюн.
Баджарылгъан огъур ишге
Ол болуб ёкюл.

БАШЛАРЫ

АТАМЫ КЪАЧЫ

(энчи назмула)

Мен ёлсем да...	3
Къызылбаш юйчюк	4
Джаным, къаным-джер	6
Сабий къачы	7
Джырчыла	7
«Аскер тала»	8
Таулада	9
Сезим башы-ачлыкъ	9
Атамы къачы	10
Къыйналабыз	12
Амманы эгертмеси	13
Джаралы къая	13
Байракъ	14
Учхан джулдуз	15
Сауча кёрюнеди	16
Къазауатда къалгъанла	16
Салды уя джангыдан	17
Сабийлени кёллери	17
Мени атам	18
Атаны джылыуу	23
«Таякъчыкъ бла...»	23
Джер джюзюню адамына	25
Эмен терек	26
Къама	26
Кюн бла джангур	27
Мурдар таш	28
Ананы джууабы	28
Ташны тарыгъыуу	29
Джаралы терек	30
«Къууанабыз...»	31
Джазгъы танг	31
Ачлыкъны татыуу	32
Огъурсуз танг	33
Къонмайдыла турнала	35
«Анам, десем...»	86
Оджагъынгы боз тютюню къурумаз	36
Киралмайды анам юйге эшикден	36
Мени сартын...	37

Кюн батханны джарыгы
Кёкню гюллери
Джан тамырым, Къарачай
Кюнню къачы
Толгъан айлайд джюрегим
«Темир къазакъ кютеди...»
Кёксюл кёкню тубюнде
Кюн таякъ бла бурчакъла
«Джуртума...»
Нартланы шартлары
Турнала
Ингил джазлы джурт...
Джерни джылы ауазы
Кавказ таула
Шахарны джулдуз сюрюую
Къартлыкъ бла кюн таякъ
Сезим къала оюлмаз
«Ма, стампулчу къарт...»
Юлюш къош
...Сени тенгиз, кирсиз этген да менме!
Замандан тилейме
«Биз къоллада...»
Къаргъала
Турналача тыш джары кеталмам
«Сени къайгынг...»
«Биреуню джарсыууна...»
«Ич дуниясы инсанны...»
Кертти тенг
Ышаныу
Сабий тууса-джулдуз тууар
«Къоркъутады мени бек...»
Тепси
«Ашыкъмайма...»
Ёхтем джюрек
Ышарыу
Огъурлулукъ
Джашауну джолунда
Къоркъууум
«Бир джашау эки болмаз...»
«Къыйын кюн...»
Джангы джаратылгъан джаннга
«Алтын не болгъан джерде...»
Айырылыу

Адамлыкъ	68
Таш салыуну дараджасы	69
Мен сюеме...	69
Насыб	70
Насыблыса, бил!	71
«Джашау бизни...»	71
Энтда сабий тууду...	72
«Менменчи»	72
Терек бла джар	73
«Бош айтады...»	73
Чалкъыда	74
«Кесим кесек эсем да...»	75
Кёмер эдим сууну тюбуне джарсыуну	75
«Бал татытсанг...»	76
«Иги отну ышырыр...»	76
«Ариулукъгъа джан атабыз...»	76
«Керпеслениб ёседиле...»	76
Ана джюрекни къач чагъы	77
Анама	77
Берчли къолла	78
«Кесибизни...»	79
«Узункъуйрукъ...»	79
«Сюймеклигинг кюйдюрсе да...»	80
«Мен джер эсем...»	80
«Джылайдыла бюгюнлю...»	80
«Учундурур джюрекни...»	81
«Джангыдан келгендиле...»	81
Атдыралмайма тангымы	82
«Къобан джырын джырлайды...»	83
«Урлаб кетиб...»	83
«Джарашады сюймеклик...»	84
«Сюймекликни сыйы...»	84
Сюймекликни ёлчеми	84
Сюймекликни мийиклиги	85
«Тар джюрекни...»	85
«Излемейди нохта бау...»	85
Сюймекликге кюлмегиз	85
«Саут-саба...»	86
Барды сизден тилерим	86
Санга	86
«Ма, бюгюн да кертиди...»	87
«Бек сюйгенинг...»	88
«Бёлениб мен насыбха...»	88

Сюймеклик	
Эдельвейс	
Нек толмайды сора нюзюр?	
«Къалай бек сие эдим...»	
«Юйюнг бла джау болгъунчу...»	
«— Суйген, суйген...»	
«Сууну бойнунда бир ташчыкъ...»	
«Къолумда къолджаулукъчукъну...»	
Наныма	
«Къойсала да джюрекде...»	
«Джукълатмагъыз...»	
Сагъыш этсем...	
Керти поэтге	
«Кёб къарама сен кёкге...»	
Лермонтовну эсге тюшюре»	10
«Биягъы мен...»	10
Мен сакъладым...	10

ДЖЮРЕК КЮНДЕН ТОЛАДЫ

(башха тилледен кёчюрюлген назмула)

«Мен билмейме...»	10
Сабий оюн	10
«Къояса...»	10
Джюрек кюнден толады	10
Ётмекни къачы	10
Агроном	10
Джерни джылыуу	11
Бай джерибиз	11
Чибин	11
Сый береме поэтге	11
«Сескекли джел...»	11
Кюн таякъ	11
«Шыбыла кюч...»	11
«Джарыкъ бла къарангы...»	11
Суйюнеди ай	11
Амманы ушагъы	11
Джигитлик	11
Музейде	11
Кечеги чалкъычыла	12

ТОХЧУКОВ ИСМАИЛ МАГОМЕТОВИЧ

ЧЕСТЬ ОТЦА

С т и х и

На карачаевском языке

Редактор *М. М. Кубанов*

Художник *В. В. Сиротина*

Художественный редактор *М. М. Папшуова*

Технический редактор *М. М. Дышекова*

Корректор *Н. С. Салпагарова*

ИБ № 2812

Сдано в набор 06.05.92. Подписано в печать 28.08.92.

Формат 70x84¹/₃₂. Бумага типографская.

Гарнитура «Школьная». Печать высокая.

Усл. п. л. 4,4. Усл. кр. отт. 4,7. Уч.изд. л. 4,8

Заказ 1980. Тираж 5000 экз. С 90.

Карачаево-Черкесское книжное издательство
357100, Черкесск, пл. Кирова, 23.

Дом печати

Карачаево-Черкесское полиграфическое
объединение

357100, Черкесск, ул. Первомайская, 47.

Т 28

Тохчуков И. М. Честь отца. Карачаево-Черкесское книжное издательство. 1992.—128 с.

Т 4702260000—90 без объявл.
М 159(03)—92

ISBN 7644—0507—8